

William Shakespeare

Lear király

*Mercator
Stúdió*

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 121 1

Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: [peteryk@ t-online.hu](mailto:peteryk@t-online.hu)

William Shakespeare

LEAR KIRÁLY

Fordította: Vörösmarty Mihály

Tartalom

ELSŐ FELVONÁS	6
1. SZÍN	6
2. SZÍN	15
3. SZÍN	20
4. SZÍN	21
5. SZÍN	32
MÁSODIK FELVONÁS	34
1. SZÍN	34
2. SZÍN	38
3. SZÍN	43
4. SZÍN	44
HARMADIK FELVONÁS	55
1. SZÍN	55
2. SZÍN	57
3. SZÍN	60
4. SZÍN	60
5. SZÍN	66
6. SZÍN	67
7. SZÍN	71
NEGYEDIK FELVONÁS	76
1. SZÍN	76
2. SZÍN	79
3. SZÍN	82
4. SZÍN	84
5. SZÍN	86
6. SZÍN	87
7. SZÍN	97
ÖTÖDIK FELVONÁS	101
1. SZÍN	101
2. SZÍN	104
3. SZÍN	105

SZEMÉLYEK

LEAR, Britannia királya
A FRANCIA KIRÁLY
A BURGUNDI FEJEDELEM
CORNWALL FEJEDELEM
ALBAN FEJEDELEM
KENT GRÓF
GLOSTER GRÓF
EDGAR, Gloster fia
EDMUND, Gloster törvénytelen fia
CURAN, udvaronc
OSZVALD, Goneril udvarnoka
AGGASTYÁN, Gloster haszonbérelője
ORVOS
BOLOND
TISZT Edmund szolgálatában
NEMES Cordelia kíséretében
HÍRNÖK
SZOLGÁK, Cornwallnál
GONERIL |
REGAN | Lear leányai
CORDELIA |
Lovagok a király kíséretében.
Tisztek, követek, katonák és kísérők

Történik Britanniában.

ELSŐ FELVONÁS

1. SZÍN

*Kent, Gloster, Edmund jönnek
Udvari terem Lear király palotájában*

- KENT Úgy hittem, a király inkább kedveli Alban herceget, mint Cornwallt.
- GLOSTER Nekünk is mindig úgy tetszett; de most az ország felosztásánál ki nem vehető, melyik fejedelmet becsüli inkább; mert az egyenlőség úgy ki van mérve, hogy maga a szigor sem tehet választást osztályrészeik közt.
- KENT Nem a te fiad az, mylord?
- GLOSTER Nevelése, sir, rovásomra történt. Annyiszor pirultam elismerni, hogy most már elég orcátlanul teszem.
- KENT Nem foghatlak meg.
- GLOSTER De igen ezen fickó anyja, mert domborúvá lőn, és valóban, sir, előbb volt fia a bölcsője, mint férje az ágya számára. Orrontod a hibát?
- KENT Miután az eredmény ily derék, nem kívánhatom nem történnék a hibát.
- GLOSTER Egyébiránt, sir, nekem törvényes fiam is van, valami egy évvel idősebb ennél; de mindamellet nem kedvesb előttem, ámbár ez a gazkölyök egy kissé mohón jött a világba, mielőtt hítták volna. De anyja szép volt; jó mulatság volt összezapnunk a gyereket, s a kurafit végre is el kell fogadnom. Ismered ezen nemes urat, Edmund?
- EDMUND Nem, mylord.
- GLOSTER Kent lord. Úgy tekintsd ezentúl, mint tisztelt barátomat.
- EDMUND Szolgálatjára nagyságodnak.

- KENT Kell hogy szeresselek, s rajta leszek, hogy jobban ismerjük egymást.
- EDMUND S én, sir, törekedni fogok, hogy azt megérdemeljem.
- GLOSTER Külföldön volt vagy kilenc évig, s ismét mennie kell. - A király jön!

Harsonaszó Lear, Cornwall, Alban, Goneril, Regan, Cordelia s kíséret jőnek

- LEAR Gloster! menj, hídd elő Frankhon s Burgund urait.
- GLOSTER Tüstént, felség.

Gloster és Edmund el

- LEAR Azalatt kimondjuk rejtett szándokunkat.
Adjátok a térképet. Tudnotok kell,
Hogy országunkat három részre osztók
S erős szándékunk minden gondot és bajt
Lerázni agg korunkról, általadván
Ifjabb erőknék, míg magunk tehertől
Menten mászunk a sír felé. Fiunk,
Cornwall, és nem kevésbé szeretett
Fiunk, Alban, ez órában szilárd
Akaratunk lányaink jegydíjait
Külön kiszabni, hogy jövő viszálynak
Már most elejét vegyük. Két fejedelem,
Burgund- és Frankhon, nagy vetélkedők
Legifjabbik lányom szerelmeért,
Rég udvarolnak házunknál, s nekik most
Választ kell adnunk. Szóljatok, leányim,
Minthogy mi most le akarunk mondani
A trón és az ország gondjairól
S jövedelmiről. Mondjuk hát: melyitek
Szeret leginkább, hogy legfőbb kegyünket
Érdem szerint adhassuk. Goneril,
Elsőszülöttünk, szólj először.

- GONERIL Én, sir,
Jobban szeretlek, mint kimondható,
Drágább vagy előttem, mint szemem világa,
Tér és szabadság s minden, ami ritka,
Dús és becses. Szeretlek nem kevésbé
Egy épség-, kellem-, szépség- és becsület-
Áldotta életnél; mint valaha
Gyermek szeretett s imádva volt apa;
Szeretettel, melyhez a szó üres,

- A lélegzet szegény. Szeretlek úgy,
Hogy annak módja és határa nincs.
- CORDELIA *(félre)*
Cordelia mit tegyen? Hallgat s szeret.
- LEAR
E két vonal közt mind e tartomány,
Ez árnyas erdők, dús mezők, e tágas
Legelők és bővizű folyamok
Urává teszek: Alban és a te
Utódaidnak légyen öröke.
Mit mond most második leányunk,
A drága Regan, Cornwall nője? Szólj!
- REGAN
Egy ércből szerkesztve nénémmel én
Méltónak tartom hozzá magamat.
És úgy találok igaz szívem szerint,
Hogy ő saját érzelmimet nevezte meg,
Csakhogy nem egészen: minden más öröme,
Mit az érzékek legdúsabb tára nyújt,
Én ellenéül vallom magamat,
S csupán boldognak felséged iránti
Szeretetemben.
- CORDELIA *(félre)* Szegény Cordelia!
És mégsem az, mert szívem gazdagabb,
Mint nyelvem: abban bizonyos vagyok.
- LEAR
Szép országunknak e bő harmada
Neked s utódidnak jut örökül,
Térségre, bájra, becsre Goneril
Részénél nem csekélyebb. S most öröme,
- Végső, de nem utolsó - te, kinek
Ifjú szerelmeért Burgund teje
S Frankhon bora versengve küzdenek,
Mit szólsz te, hogy szerezz egy harmadot,
Dúsabbat, mint testvéridé? Beszélj!
- CORDELIA
Semmit, mylord.
- LEAR
Semmit?
- CORDELIA
Semmit.
- LEAR
Még egyszer szólj; a semmiből mi sem lesz.
- CORDELIA
Boldogtalan én! ki számhoz nem bírom
Emelni szívemet. Szeretem fölségedet
Tisztem szerint, sem többé, sem kevésbé.

Nyugalmam a sír, mint most leveszem
 Az atyai gondot róla. - Jöjjenek
 A frank s burgund. Ki mozdul? Ím, e harmadot,
 Cornwall s Alban! vessétek két leányom
 Jegybirtokához. Házasítsa ki
 Emezt a dölyf, mit nyíltságnak nevez.
 Most kettőtöknek adjuk a hatalmat,
 Előjogot s mind a hasznót, mi a
 Felséghez tartozik. Magunk havonkint,
 Fenntartva száz legényt, kiket ti fogtok
 Ellátni, nálatok veszünk lakást
 Felváltva, sorban. Mi csak a királyi
 Címet tartjuk meg s járulékait.
 Jövedelmek, uralkodás s a végrehajtó
 Hatalom legyen tietek, kedves fiaim!
 Minek jeléül, ím, e koronán
 Osztozzatok.

KENT

Fejedelmi Lear,
 Kit mint királyom tisztelék, szerettem
 Atyám gyanánt, s mint gazdámat követtem,
 S imámba zártam mint nagy pártfogómat -

LEAR

Feszült a húr, szaladj a nyíl elől.

KENT

Csak jöjjön bizvást, hogy szivem körébe
 Fúrjon hegyével. Kent legyen goromba,
 Ha Lear őrjöng. Vén ember, mit cselekszel?
 Hiszed, hogy a kötelesség szólni nem mer,
 Midőn a hatalmat a hizelkedésnek
 Bókolni látja? Hol dőre lett a fölség,
 Ott a becsület nyíltsággal tartozik.
 Vond vissza végzésed, hozd helyre tüstént
 Legjobb belátásod szerint ez undok
 Elhirtelenkedést. Éltem reá!
 Hogy ifjabb leányod nem szeret kevésbé,
 S nem is mind léha szív, kinek halk szózatát
 Nem veri vissza a kongó üresség.

LEAR

Ne többet, életedre!

KENT

Éltem eddig is csak
 Zálognak tartám ellenségeid
 Számára, s most, midőn saját
 Megmentésed forog fenn, föl merem
 Áldozni érted.

LEAR	El szemeim elől!
KENT	Láss jobban, Lear; engedd, hogy én legyek Szemed világa.
LEAR	Apollóra mondom, -
KENT	Apollóra hát, király, Hiába hívod istenségedet.
LEAR	Ó, párttűző jobbágy! Kardjára teszi kezét
ALBAN és CORDELIA	Bocsáss meg, drága felség!
KENT	Tedd, öld meg az orvost, s a rossz nyavalyának Juttasd a díjt. - Határozatod Vedd vissza, vagy míg a szó torkomon Kiférhet, azt mondom: rosszúl tevél.
LEAR	Hallgass meg, hitszegő! Hűbérencem ki vagy, hallgass meg engem. Minthogy te minket esküt szegni készítél (Mit eddig tenni nem merénk) s kihívó Göggel hatalmunk s végzésünk között Utunkat álltad, (mit sem helyzetünk, Sem vérünk el nem tűrhete) hogy hatalmunk Csorbát ne szenvedjen, meg kell lakolnod: Ím, öt napot hagyunk, hogy magadat Ellásd világi baj s szükségek ellen, Hatodikát rá, hogy gyűlölt hátadat Országunknak fordítsd, a tizedik Napon, ha számüzött fejed itt találják, A perc halálod. El innen. Jupiterre! Ez visszavonhatatlan.

KENT Isten veled, király! Mig így cselekszel:

Künn a szabadság, itt a száműzés.

Cordeliához

Az istenek ójanak meg, drága szűz,

Ki jogosan érzesz s oly bölcsen beszélsz.

Gonerilhez s Reganhoz

S ti, amint szóltok, úgy cselekedjetek,

Hogy jó eredményt szüljön a kegyes szó.

S így, ó, fejedelmek, Kent bucsút veszzen,

S öreg lábakkal új országba megy.

El

Harsonaszó, Gloster visszajő Burgund és Franciaország fejedelmeivel és kísérettel

- GLOSTER Ím, nagyságos király:
Burgund és Frankhon fejedelmei.
- LEAR Először is tehozzád fordulunk,
Burgund fejedelme, aki e királlyal
Kérője voltál lányunknak. Mi volna
A legkevesb, mit jegyben kérsz vele,
Különben felhagyván a mátkasággal?
- BURGUND Magas királyi felség! többet én
Ajánlatodnál nem követelek,
Sem fenséged kevesbet adni nem fog.
- LEAR Nemes Burgund, mi úgy tartottuk őt,
Mig előttünk kedves volt. Most ára csökkent:
Itt áll, sir. És ha bármi a kevésből,
Mi benne értéknek mutatkozik,
Vagy mindaz bár, megtoldva haragunkkal
És semmi mással, képes kedvedet
Megnyerni: ím, itt áll, tiéd.
- BURGUND Így nem tudok felelni.
- LEAR Sir,
Amilyen gyarló és barátlan, új
Leányunk a gyűlötségben, kinek
Jegypénze átkunk, s tőlünk idegen
Szent eskü által, így mint van, veszed
Vagy itthagyd?
- BURGUND Felséges úr, bocsáss meg,
Ily feltétellel nem választhatok.
- LEAR Úgy hagyd őt, sir. Mert a hatalomra,
Mely megteremtett, minden vagyonát
Elődbe tártam!
A francia királyhoz
És te, nagy király?
Nem akarnék vonzalmadtól annyira
Eltérni, hogy téged, hol gyűlölök,
Ott párosítsalak. Kérlek tehát,
Fordítsd szerelmed méltóbb tárgy felé,
Mint e nyomorult, kit elfogadni csaknem
Pirúl a természet.

FRANK

Ez rendkívüli,
Hogy az, ki legkedvesb volt csak imént,
Dicséretednek tárgya, balzsama
Agg napjaidnak, legdrágább s becsesb,
Egy perc alatt oly szörnyet vétkezett,
Mi kedvezésid annyi jeleit
Lefosztja róla. Vétsége, úgy hiszem,
Oly nagy lehet s természetellenes, hogy
Vagy ő a szörny, vagy korábban hirdetett
Hajlandóságod jön gyanú alá.
Mit róla hinnem oly hit kellene,
Melyet csoda nélkül az ész soha
Belém nem olthat.

CORDELIA

Mégis kérem fölségedet (mivel
Nyelvem nem elég beszédes és sima
Cél nélkül szólni, mert én, amit jót
Szándékozom, szó nélkül megteszem),
Tudassa fölséged, hogy nem sötét
Bűnfolt, gyilkosság vagy hivalkodás,
Tisztátlan élet vagy tán becstelenség
Az, ami jóakaratótól s kegyétől
Megfoszta engem, és csupán hiánya
Annak, mi által gazdagabb vagyok,
Mert telhetetlen nyelvem és szemem nincs,
Minek én örülök, bár nem bírva azt,
Kiesém kegyeidből.

LEAR

Jobb lett volna: nem
Születned, mint nekem jobban nem tetszened.

FRANK

Csak ennyi hát? természet lassúsága,
Mely vágya tetteit nem mondja el,
Noha megtenni kész? - Burgund ura,
Mit szólasz a hölgyhöz? A szerelem
Csak úgy szerelem, ha nem zavarjuk össze
Tekintetekkel, melyek a valódi
Ponton kívül esnek. Kivánod? Ő
Magában is jegykincs.

BURGUND

Felséges úr!
Add át a részt, mit önként megígértél,
És én tüstént kezet nyújtok neki,
Mint Burgund asszonyának.

LEAR

Semmit, megesküvém s szilárd vagyok.

- BURGUND Sajnálak, hogy ki elvesztéd atyádat,
Most férjet vesztesz.
- CORDELIA Békesség veled!
Burgund szerelme kincseket vadász,
Én nője nem leszek.
- FRANK Gyönyörű Cordelia,
Ki szegényül legdúsabb vagy, elhagyottan
Legfeltünőbb, s utáltan legszeretted!
Téged s erényid elfoglallak itt,
Szabadjon fölvennem, mit eldobának.
Ó, istenek! istenek! mily különös,
Hogy a hidegség, mely téged lenéz,
Szerelmem lángzó tiszteletre gyújtja.
Jegydíjitalan lányod, király, kit a sors
Hozzám vetett, királyném lesz, királyné
Népem s a szép Frankhon felett, vizes
Burgund valamennyi hercege képtelen
Megvenni tőlem e dicsértelen,
De drága hölgyet. Szép Cordelia!
Végy búcsut tőlök, ámbár nem szerettek.
A vesztett *ittért* jobb *máshoít* nyeresz.
- LEAR Vidd őt, király, legyen tied, nekünk
Nem lányunk és ne is jöjjön soha
Többé szemünk elé. - Most menj tova,
Kegyüinktől elszakadtan, nem szeretve
S áldatlanúl. - Nemes Burgund, jerünk.
- Harsonaszó, Lear, Burgund, Cornwall, Alban, Gloster s a kíséret el*
- FRANK Bucsúzz nővéreidtől.
- CORDELIA Atyámnak drága gyöngyei, nedvesült
Szemmel hagy el Cordelia. Jól tudom,
Mik vagytok; s mint testvér, igaz nevén
Hibátokat nevezni nem fogom.
Atyámmal bánjatok jól: megdicsért
Jó szívetekre bízom. Ó, ha még kegyében
Volnék, jobb helyre vágynám tenni őt.
Isten veletek.
- REGAN Ne oktass tiszteinkre.
- GONERIL Urad kedvében járj, ki a szerencse
Koldúskenyeréhez juttatott. Dacoltál:
Ezen hibádért most méltán lakolsz.

CORDELIA Mit a csel rejt, kifejti az idő.
A képmutató kudarcot vall utóbb.
Szerencse veletek.

FRANK Jer, szép Cordeliám.

Cordelia s a francia király elmennek

GONERIL Sok mondanivalóm van, testvér, mi kettőnket legközelebről érdekel. Úgy gondolom, atyánk az éjszaka távozik.

REGAN Bizonyosan, és pedig veled, a jövő hónapban hozzánk jó.

GONERIL Láthatod, agg kora tele változékonysággal; efelől nem csekély tapasztalást vehettünk éppen most. Nővérünket mindig legjobban szerette, s mely nyomorú ok miatt taszította most el magától. Ez mégis igen feltűnő.

REGAN Korának gyöngesége. Egyébiránt ő magát is örökké csak fölületesen ismerte.

GONERIL Legjobb, legépebb életkora is csupa meggondolatlanság volt. Mindig készen lehetünk rá, hogy éreztetni fogja velünk nemcsak egy rég megrögzött életszokás gyarlóságait, hanem ezenfölül mindazon korlátlan szeszélyeket, mik a gyenge s mogorva vénséggel együtt járnak.

REGAN Megérjük, hogy több ily váratlan kitörései lesznek, mint most Kent száműzése volt.

GONERIL Továbbá a búcsúvétel bókja közte s a francia király között! Kérlek, tartsunk össze, ha atyánk ily szeszélyekben mutatja ki tekintélyét; ez utóbbi lemondása is csak szégyenünkre válik.

REGAN Majd beszéljünk róla.

GONERIL Kell tennünk valamit, mégpedig hevenyében.

Mindketten elmennek

2. SZÍN

*Csarnok Gloster gróf palotájában.
Edmund jó, kezében levél van*

EDMUND Természet, istenem vagy: hódolok
 Törvényednek. Mért kéne a szokás
 Bilincseit hurcolnom, s magamat
 A nemzeteknek finnyássága által
 Kifosztani hagynom, mert tíz, tizenöt
 Hóval bátyám után vagyok? Miért
 Fattyú? miért korcs? ha szintúgy megütöm
 A mértéket, szintoly hőslelkű vagyok,
 S arcom, mint ama tisztos hölgy fiáé?
 Mért bélyegeznek korcsnak, fattyunak?
 Miért volnánk mi korcsok? Fattyu és korcs!
 Kik a természet fürge meglópása
 Közben hatalmasb alkatot, szilajb
 Erőt nyerénk, mint egy egész sereg
 Fajankó, kik pállott, fáradt, megúnt
 Ágyban félálom és ébrenlét között
 Fogamzanak. Jól van hát, földedet,
 Törvényes Edgar, bírom kell. Atyánknak
 A fattyu Edmund szintoly kedvese,
 Mint a törvényes. Törvényes! finom szó!
 Jól van: törvényesem! ha a levél
 Kézhez jut, a csel jól sikerül, a fattyú
 Edmund lesz úr a törvényes felett.
 Növök, gyarapszom: a fattyúk javára
 Csináljatok most pártot, istenek!
Gloster jő

GLOSTER Számúzve Kent, haraggal vált a frank,
 S az éjjel elmegy a király. Hatalma
 Átírva s kegytartásra összevonva,
 S mind villámgyorsan, minthogyha bögöly
 Kergette volna. - Edmund, mit csinálsz?
 Mi hír?

EDMUND Nagyságod engedelmével, semmi.

A levelet elteszi

GLOSTER Miért akarod hát oly mohón eltenni azt a levelet?

EDMUND Én semmi újságot nem tudok, mylord.

GLOSTER Miféle írást olvasál imént?

EDMUND Semmit, mylord.

- GLOSTER Mire való hát az az iszonyú sietség, hogy azt zsebedbe dugd? A semmit érőnek nem szükség magát elrejtene. Ha semmi, úgy nem kell hozzá pápaszem.
- EDMUND Bocsáss meg, sir, levél bátyámtól, melyet még nem olvastam el egészen, ami keveset kivehettem, nem arra való, hogy nagyságod belenézzen.
- GLOSTER Add ide a levelet, sir.
- EDMUND Megbántlak, akár megtartom, akár átadom. Tartalma, mint részint felfoghattam, feddésre méltó.
- GLOSTER Hadd lám! hadd lám!
- EDMUND Bátyám igazolására azt kell hinnem, hogy ezt csak erényem kísértése s kipuhatólása végett írta.
- GLOSTER *(olvas)* »Az agg kornak ezen tisztelete s rendőrködése feletünk, keserűvé teszi a világot legjobb éveinkben; visszatartja javainkat, míg vénségünk azt többé nem élvezheti. Igen silány és dőre rabságot kezdek találni az elévült zsarnokság nyomában, mely uralkodik, nem mert hatalma van, hanem mert eltűretik. Jer hozzám, hogy ez iránt bővebben szólhassunk. Ha apánk addig alunnék, míg én fölkelteném, fele jövedelmével te bírnál mindörökre s maradnál kedvence Edgar bátyádnak.« Üm! ámulás. »Alunnék, míg én fölkelteném« - »fele jövedelmét te bírnád.« Fiam, Edgar! Volt keze ezt írni? Szíve és esze ki-gondolni? Mikor kaptad ezt? ki hozta hozzád?
- EDMUND Nem hozták, mylord, éppen ez a ravaszság benne. Az ablakon vetették szobámba, úgy találtam.
- GLOSTER Gondolod, hogy ez bátyád keze írása?
- EDMUND Ha tartalma jó volna, megeskünném, hogy az övé; de ilyen lévén, szeretném hinni, hogy nem az.
- GLOSTER Övé.
- EDMUND Kétségtelen, de reménylem, szíve nem foglaltatik benne.
- GLOSTER Nem példázgatott előtted ezelőtt soha e tárgyban?
- EDMUND Soha, mylord. De gyakran hallám őt állítani, miszerint igazságos, teljeskorúak lévén a fiúk, hanyatlók az atyák, hogy az atyák a fiúk gyámsága alatt legyenek, s a fiúk kezeljék a jövedelmeket.
- GLOSTER Ó, semmirekellő gazember! Ugyanaz, ami a levélben van. Irtózatos gazember, természetellenes, kárhuzatos gazember,

több mint baromi! - Menj, fiú, keresd fel. Tüstént elfogatom. Utálatos gazember! Hol van most?

EDMUND Nem tudom, mylord. Ha méltóztatnál felfüggeszteni haragodat bátyám ellen, míg jobb bizonyosságot szerezhetsz szándéka felől, biztosabb úton járnál; ellenben, ha erőszakosan lépsz föl ellene, szándéka iránt tévedésben lévén, az igen nagy csorbát üt becsületeden s engedelmes szívét összezúzza. Életemet merném lekötni érte, hogy ezt csak nagyságod iránti vonzalmam kitudása végett írta s nem valami veszélyes célzatból.

GLOSTER Azt hiszed?

EDMUND Ha nagyságod jónak találja, elhelyezem, hol kihallgathat bennünket, midőn efelett értekezünk, és saját hallomása után meggyőződést szerezhet magának, éspedig minden további halogatás nélkül még ma estve.

GLOSTER Nem lehet oly szörnyeteg.

EDMUND Bizonyosan nem.

GLOSTER Atyja iránt, ki őt oly gyengéden, oly bensőleg szereti. Menny és föld! Keresd fel őt, Edmund, kutasd ki őt, kérlek, intézd a dolgot legjobb belátásod szerint. Kivetkezném mindenemből, hogy bizonyost tudjak.

EDMUND Tüstént fölkeresem őt, sir. Ügyekezni fogok a dolgot lehető legjobban elintézni, s majd hírt adok felőle.

GLOSTER Ezek az utóbbi nap- s holdfogyatkozások nem jót jelentenek nekünk; ámbár a természet bölcsessége ezt így is, úgy is magyarázhatja, a természetet magát is ostorozzák a bekövetkező események: a szeretet meghűl, a barátság meghasonlik, testvérek összecsapnak, a városokban zendülés, viszály a falukon, palotákban árulás, s a viszony felbomlik apa s fiú között. Ez az én gazfiam is e jóslat alá esik; itt a fiú az apa ellen van. A király kivetkezik természeti hajlamából, s az apa feltámad gyermeke ellen. Megettük kenyereinknek javát. Fondorság, csel, árulás, romboló zavargás kísérnek nyakra-főre sírunkba. - Keresd fel ezt a gazfiút, Edmund; nem valold kárát. Óvatosan csináld! - S a nemes és hűséges Kent számkivetve! Vétke: becsületesség. Különös, nagyon különös. (E)

EDMUND Ez a legfölségesebb bohózat a világon, hogy midőn szerencsénk beteg (mi pedig többnyire erkölcsünk megzabálásából ered), balsorsunkra vetünk: napra, holdra, és a csillagokra, mintha gazemberek kényszerűségből volnánk, bolondok az ég akaratjából, semmirekellők, tolvajok, országárulók a szférák

hatalmánál fogva, részegesek, hazugok, házasságtörők csupa megrögzött engedelmességből a planétai befolyások iránt, szóval, ami rosszban leledzünk, az mind isteni unszolásból történnék. Csodálatos kibúvási mód a kurafinak bakkecske hajlamait a csillagokra hárítani. Atyám a sárkányjegy alatt közősködött anyámmal, s születésem a nagymedve alá esik, azért vagyok én durva és korhely. Eh! én biz az lettem volna, ami vagyok, ha mindjárt a legszűziesebb csillag pislogott volna az ég boltozatán, mikor engem fattyúvá nemzettek.

Edgar jön

És ő itt terem, mint a végfordulat a régi komédiában. Szerepem most »egy semmirekellő melankóliája«, sóhajjal, mint Tamásé Bedlamben. Ó, ezek a sötétedések e viszályok előjelei. Fa, sol, la, mi.

- EDGAR Hogy vagyunk, Edmund öcsém? Miféle komoly dolgokról elméledel?
- EDMUND Azon jóslatról gondolkozom, bátya, melyet a napokban olvastam, melynek ezen napsötétedés után kellene bekövetkezni.
- EDGAR Foglalkozol te ilyenekkel?
- EDMUND Bizonyossá teszek, hogy amely események fel vannak jegyezve szerencsétlenségünkre, mind beteljesednek, vagyis: természetellenesség szülő s gyermekek közt, halál, éhínség, régi barátságok felbomlása, meghasonlás a státusban, fenyegetés, átkozódás a király s nemesség ellen, alaptalan gyanúsítás, jóbarátok számkivetése, a seregek kicsapongásai, házasok elválása, s mit tudom én.
- EDGAR Mióta tartozol a csillagászati sectához?
- EDMUND Hagyjuk el. Mikor láttad atyámat legutóbb?
- EDGAR Hát, a múlt éjjel.
- EDMUND Beszéltél vele?
- EDGAR Vagy két egész órát.
- EDMUND Jól váltatok meg? Nem vettél észre neheztelést szavában vagy magaviseletében?
- EDGAR Egy szikrát sem.
- EDMUND Gondolkozzál, mivel bánthattad meg, s kérlek, kerüld tekintetét, míg egy kevés idő bosszúsága hevét csillapítandja, mi most annyira dühösködik benne, hogy alig érné be személyed megtámadásával.

- EDGAR Bizonyosan valami semmirekellő rágalmazott.
- EDMUND Attól tartok én. Kérlek, viseld magad csendesen, míg haragja hullámai egy kissé lelohadnak, s mint mondom, vonulj el velem szállásomra, honnan alkalom szerint majd elhozlak, hogy magad halljad őt beszélni. Menj, kérlek. Itt kulcsom. - Ha kimégy, fegyverrel járj.
- EDGAR Fegyverrel, öcsém?
- EDMUND Bátyám, én javadat akarom: fegyverrel járj. Ne legyek becsületes ember, ha valami rosszat nem forralnak ellened. Elmondtam neked, amit láttam és hallottam, de csak csínján, távol sem oly ijesztőleg, mint valóban van. Kérlek, távozzál.
- EDGAR Hallok felőled nemsokára?
- EDMUND Szolgálatodra leszek ez ügyben.
Edgar el
Hiszékeny apa és nemes testvér, kinek
Lelkéhez úgy nem fér mást bántani,
Hogy ilyesről még csak sejtelve sincs!
S így dőre jámborságát cseleim
Könnyen megnyergelik. Most a dologra!
Kell lenni birtokomnak, és ha nem
Születés, úgy ész után. - Mind jó nekem -
Akármint jó, ha én élvezhetem. (*E*)

3. SZÍN

*Szoba Alban herceg palotájában
Goneril és Oszvald jönnek*

- GONERIL Igaz, hogy atyám megütötte az udvarmesteremet, amiért boldondját megszidta?
- OSZVALD Igen, asszonyom.
- GONERIL Későn-korán bánt. Óra nem mulik,
Melyben ki nem tör egy s más durvaságra,
Mi végre mindnyájunkat összeveszt. Tovább
Nem tűrhetem. Legényei korhelykednek,
S maga ránk támad minden semmiségért. -

Ha a vadászatról visszatér, tagadj el,
Mondd, hogy beteg vagyok. Nem árt ha felhagysz
Előbbi készségeddel; a hibáért
Én számolok.

OSZVALD Éppen most jön, asszonyom.

Kürtszó a színfalak mögül

GONERIL Légy, mint csak bírsz, nehézkes és hanyag,
S legényid is; szeretném szóba hozni:
Ha nem tetszik neki, menjen el hugomhoz,
Ki ebben, jól tudom, egyetért velem
S magán kifogni nem hágy. A bohó agg!
Folyvást szeretné éreztetni súlyát,
Melyet már elvetett. Lelkemre mondom!
Az agg ember gyermekké lesz megint,
Kit majd szigorral, majd hizelgve kell,
Ha csínt tesz, rendbe hozni. - Ne feledd,
Amit mondottam.

OSZVALD Értem, asszonyom.

GONERIL Vitézivel hidegebben bánjatok.
Történjék bármi, mindegy. Mondd meg ezt
Legényeidnek. Alkalomra várok,
És ebből várom azt, mert szólanom kell. -
Tüstént irok testvéremnek, hogy ő is
Ez úton járjon. - Láss ebéd után.

Mindketten el

4. SZÍN

*Csarnok ugyanott
Kent álöltözetben jó*

KENT Ha kölcsönzött hang képes lesz beszédem
Elváltoztatni, úgy teljes sikert
Küzdhet ki célzatom, miért
Ez alakot fölvettem. - Most, száműzött Kent,
Ha ott, hol elitéltek, még tehetsz

Szolgálatot (s bár úgy lehessen), szeretett
Urad nem fog henyén találni.

Harsonaszó. Lear, lovagok, kíséret jönnek

- LEAR Percig se kelljen várnom az ebédre. Eredj, sürgesd.
Egy a kíséretből el
Mi baj? ki vagy?
- KENT Ember.
- LEAR Mi a hitvallásod? Mi dolgod velem?
- KENT Hitvallásom: nem lenni kevesebb, mint látszom; híven szolgál-
ni azt, ki bizalmába fogad; szeretni, aki becsületes; társalogni
avval, aki bölcs és keveset beszél; irtózni a törvényszéktől;
víni, ha ki nem kerülhetem, s halat nem enni.
- LEAR Mi vagy?
- KENT Jószívű fickó, s oly szegény, mint a király.
- LEAR Ha oly szegény vagy jobbagynak, mint ő királynak, elég sze-
gény vagy. Mit akarsz?
- KENT Szolgálni.
- LEAR Kinek?
- KENT Neked.
- LEAR Ismersz engem, fickó?
- KENT Nem, sir, de van valami magad-tartásában, mit uramnak sze-
retnék nevezni.
- LEAR Mi az?
- KENT Méltóság.
- LEAR Miféle szolgálatra vagy alkalmas?
- KENT Tudok becsületes titkot tartani, lovagolni, futni, furcsa regéket
elbeszélés közben megrövidíteni, egyszerű követségben
őszintén eljárni; alkalmas vagyok mindenre, mire közönséges
emberek képesek; de fő érdemem az ügyekezett.
- LEAR Milyen idős vagy?
- KENT Nem oly ifjú, hogy nőt énekeért megszeressek, sem oly öreg,
hogy semmiért belebolonduljak: negyvennyolc év van háta-
mon.

- LEAR Kövess. Szolgám vagy. Ha ebéd után nem tetszel kevésbé, nem fogunk többé megválni. - Ebédet, hejh! ebédet. - Hol az én legénykém? Hol bolondom? Menjetek, hívjátok ide bolondomat.
Oszvald jó
Te, te kölyök, hol van leányom?
- OSZVALD Bocsánat, sir.
EI
- LEAR Mit mond ez a fickó? Hívjátok vissza a tökfejűt. - Hol van bolondom, hejh! - mintha alunnék a világ. - Nos? hol az a pimasz?
- LOVAG Azt mondja, mylord, hogy leányod beteg.
- LEAR Miért nem jó ide a rabszolga, ha hívatom?
- LOVAG Biz az, sir, kereken kimondta, hogy nem akar.
- LEAR Nem akar!
- LOVAG Nem tudom, mylord, mint van, de úgy veszem észre, mintha fölségedet kevesebb tiszteletteljes szeretettel környeznék, mint hozzá szokva volt. A nyájasságnak igen nagy fogyatkozását tapasztalom mind a közönséges alattvalóknál, mind magánál a fejedelemnél és leányodnál.
- LEAR Hah! hogy mondad?
- LOVAG Bocsánat, uram, ha tévedésben vagyok, mert a kötelesség nem enged hallgatnom, midőn nagyságodat megsértve gondolom.
- LEAR Saját tapasztalatomra emlékeztetsz. Igazi kiszámolt hanyagságot vettem észre most legutóbb, mit én inkább féltékeny furcsaságomnak kívántam tulajdonítani, mint szántsándékos udvariatlanságnak. Majd végére járok. - De hol a bolond? nem láttam vagy két nap óta.
- LOVAG Mióta legifjabb asszonyunk Frankhonba ment, a bolond egészen elemészti magát bújában.
- LEAR Ne többet erről; magam is észrevettem. - Eredj, hídd leányomat, szólni akarok vele.
Egyik kísérő el
Eredj, hídd bolondomat.
Másik kísérő el
Oszvald visszajő
Te vagy, sir? Jer ide. Mi vagyok én, sir?

- OSZVALD Mylady atyja.
- LEAR Mylady atyja! Mylord gazembere: te fattyú csont! e rabszolga!
te bitang!
- OSZVALD Bocsánat, mylord, én nem vagyok az.
- LEAR Még te farkasszemet nézsz velem, te semmirekellő?
Úti
- OSZVALD Nem tűröm, hogy üssenek, mylord.
- KENT Azt sem, hogy földhöz csapjanak, te, süvölvény.
Gáncsot vet neki
- LEAR Köszönöm, cimbora, szolgálom vagy. Szeretlek.
- KENT Jöjj, sir, kelj fel s el innen. Majd megtanítlak én különbséget
tenni. Maradj, ha egész kamasz-hosszaságodban még egy-
szer meg akarod mérni a földet. De menj, tisztulj. Van eszed?
Így ni.
- Kilöki Oszvaldot*
- LEAR Köszönöm, te barátságos kópé; itt a fogláló szolgálatra.
Pénzt ad Kentnek
- Bolond jó*
- BOLOND Én is felfogadlak. - Itt a tarajom.
Sapkáját Kentnek adja
- LEAR Nos, csinos kis gyerkőcém, hogy vagy?
- BOLOND Pajtás! legjobb, ha elveszed a csörgősipkámat.
- KENT Miért, bolond?
- BOLOND Miért? Mert olyanok fogod pártját, ki kiesett a kegyelemből. -
Hja! ha nem tudsz úgy mosolyogni, ahogy a szél fú, tüstént
náthát kapsz. Itt van, fogd meg sipkámat. Mert ez a cimbora
számúzta két leányát, s a harmadikat akarhatja ellen megáldot-
ta; ha követed őt, szükségképp viselned kell sipkámat. - Hogy
vagy, komám? szeretném, ha két csörgősipkám volna és két
leányom.
- LEAR Minek, fiam?
- BOLOND Ha minden vagyonomat nekik adtam volna, a sipkáimat ma-
gamnak tartanám. Itt az enyém; kérd a másikat leányaidtól.
- LEAR Vigyázz, fickó, korbácsot kapsz.

- BOLOND Az igazság kutya, melynek ólban a helye, azt ki kell korbácsolni; míg a lady, a szuka, a tűz mellett szabadon bűzölöghet.
- LEAR Keserű galacs nekem!
- BOLOND Fickó! én egy mondásra tanítlak.
- LEAR Tedd.
- BOLOND Figyelj, hát, komám: -
Gazdagabb légy a látszatnál.
Szólj kevesbet, mint mondhatnál.
Kölcsön többet végy, mint adtál.
Ha örökké gyalogolnál,
Nem volnál jobb a lovadnál.
Higgy kevesbet, mint tanultál.
Kockán többet húzz, mint raktál.
Hagyd rimádat s a tivornyát,
Őrizd honn a kapufélfát:
S többet nyersz e gazdaságon,
Mint Bertók a csíkvásáron.
- LEAR Hisz, bolond, ez semmi.
- BOLOND Igen, mert hasonló a fizetetlen ügyvéd lélegzetéhez; mitsem adsz nekem érte. Semmi hasznát sem veszed a semminek, komám?
- LEAR Hogy vehetném, fiú, hisz a semmiből mitsem lehet csinálni.
- BOLOND *(Kenthez)*
Kérlek, mondd neki: éppen annyira megy országának jövedelme is. Bolondnak nem hiszi.
- LEAR Keserű bolond!
- BOLOND Tudod, fiam, mi különbség az édes bolond és a keserű bolond között?
- LEAR Nem, fiú; taníts meg.
- BOLOND Az urat, ki rávett, hogy
Add át országodat,
Jer, állítsd ide mellém,
Vagy állj helyén magad.
Megláthatd, melyik édes,
Melyik fanyar bolond.
Itt áll egyik tarkán, amott
A másik. - Meg ne mondd.
- LEAR Te bolondnak hívsz engem, fiú?

- BOLOND Minden egyéb címeidet elajándékoztad, az veled született.
- KENT Ez nem egészen bolond, mylord.
- BOLOND Bizony nem. Lordok és nagy emberek nem engednék azt nekem: ha egyedáru-jogosítványom volna rá, ők is részeselek akarnának benne lenni; s a hölgyek, éppen azok nem hagynák egymagának a bolondságot, ők is kaparítanának el belőle. - Adj egy tojást, komám, s én két koronát adok neked.
- LEAR Miféle koronák lehetnek azok?
- BOLOND Nos hát! ha középen kettévágom a tojást, s a székét kieszem, két tojáshéjkorona marad belőle. Midőn te koronádat kettészelted s mind a két darabját odaadtad, hátadon vitted át a szamaradat a sáron. Igen kevés ész volt tar pilisedben, midőn arany koronádat elajándékoztad. Ha magam feje szerint beszélek, korbácsoltasd meg, ki azt legelőször igaznak találja.
- Dalolva*
Ez év nem kedvez a bolondnak,
Mert most a bölcs is dőre;
Nem bír eszével, s a majommal
Komázik nyakra-főre.
- LEAR Mióta vagy oly tele dallal, fickó?
- BOLOND Mióta leányaidat anyáiddá tetted, komám; mert midőn a veszőt kezökbe adád s bugyogódat leoldtad,
- Dalolva*
Szilaj gyönyörtől sírtak ők,
Én dallék a bánat miatt,
Hogy ily király a bohók között
Bujóskát játszogat.
- Kérlek, komám, fogadj nekem mestert, hogy hazudni oktasson; úgy szeretném megtanulni a hazudást.
- LEAR Ha hazudsz, fickó, még korbácsot kapsz.
- BOLOND Bámulok, mily nagy rokonszenv van közted s leányaid között. Azok meg akarnak korbácsoltatni az igazmondásért, te meg akarsz korbácsoltatni a hazudásért s néha megkorbácsolnak, ha békén vagyok. Inkább akármilyen más lennék, mint bolond, s mégsem szeretnék te lenni, komám. Te eszedet mindkét végén megnyested, s középen mitsem hagytál. Itt is jön egy afféle nyesedék.
- Goneril jó*

- LEAR Nos, nos, lányom? Mit keres e pártá fejeden? Úgy látszik, egy idő óta igen komor vagy.
- BOLOND Pompás cimbora voltál, komám, míg komorságával nem kelle törődnöd: most zerus vagy szám nélkül. Én különb ember vagyok náladnál: én legalább bolond vagyok, te semmi vagy. De bocsánat, már megfogom nyelvemet, mert arcod *Gonerilhez* úgy parancsolja, bár mit sem szólsz.
Mum, mum,
Ha sem bakancsom, sem sarum,
Mezítláb járok a falun.
Ez csak olyan kicsépelte borsóhaj.
Learre mutat
- GONERIL Nem e bolond csupán, kinek minden szabad,
Többen garázda népeid közül
Kötődnek, dúlakodnak, s új meg új
Rendetlenséget tesznek túrhetetlen
Tivornyáikkal. Azt hívém, ha ezt
Meghallod, sir, elégtételt adandsz,
S rémulve látom, amint az imént
Szóltál s tevé, hogy pártolod magad
Ez életmódot s elnézésed által
Még unszolod. Ha így téssz, a hiba
Meg fog rovatni és a büntetés
Ki nem marad, mely a közcsend javára
Történve bár, tán bántalmadra is lesz
Hatása által. Ezt ha kénytelenség
Ildomnak nem nevezné, még utóbb
Gyalázatunkra válnék.
- BOLOND Mert tudod, komám:
Ökörszem a kakukfiút
Mindaddig eteti,
Mig végre az szegény fejét
Bekapja s megeszi.
S így a gyertya elaluván, sötétben maradtunk.
- LEAR Leányom vagy te?
- GONERIL Ohajtanám, sir, hogy józan eszeddel élnél, mellyel áldva vagy, s vetkeznéd le ezen szeszélyeket, melyek végre egészen kiforgatnak magadból.
- BOLOND Nem érzi meg a számár, mikor ló húzza a szekeret? Hejh, babám, beh szeretlek!

- LEAR Ismer engem itt valaki? Hisz ez nem Lear! Így jár Lear, így beszél? Vagy emlékezete gyengül? vagy látása? Aluszom-e vagy ébren vagyok? Ha! biz Isten, ez nem így van. Hol, aki megmondja, mi vagyok?
- BOLOND Lear árnya.
- LEAR Szeretném tudni, mert a fölségnek, tudomásomnak, eszemnek tanúsága szerint azon álhitben kellene lennem, hogy leányaim vannak.
- BOLOND Kik engedelmes apává fognak tenni.
- LEAR Neved, szép úri hölgy?
- GONERIL Hagyd abba, sir.
E bámulás is mind azon szabású
Egyéb tréfáiddal. Szándékomat,
Kérlek, ne értsed félre.
Amilyen tisztos agg vagy, éppen oly
Okosnak kéne lenned.
Száz embered van, apród s lovagok,
Oly rendetlen nép, korhely, vakmerő,
Hogy udvarunk, megfertőztetve rút
Erkölcseikkel, aljas fogadónak
Mutatkozik. Korhelység, fajtalanság
Bordélyhoz és csapszékhez teszik azt
Hasonlóbbá, mint úri palotához.
Orvoslatért kiált maga a szemérem.
Engedj azért ohajtásomnak, aki
különben, amit kér, elvenni kész:
Kiséretednek számát tedd alábbra,
S szolgálatodra, kik még megmaradnak,
Legyenek korodhoz illő férfiak,
Kik ismerik magokat és tégedet.
- LEAR Ördög s pokol! nyergeljete lovát,
Híjátok össze kísérőimet! -
Nem háborgatlak, elfajult teremtmény;
Van még egy más leányom.
- GONERIL Cselédimet vered; s magánál jobbakat
Szolgáivá tesz csőcselék hadad.

Alban jő

- LEAR Jaj annak, akit késő bánat ér.
Albanhoz
Ó, itt vagy, sir? Te akartad ezt, uram? -

Lovat nekem! -
 Hálátlanság! te márványszívü ördög,
 Utálatosb, ha gyermekben lakol,
 A tenger szörnyiné!

ALBAN

Kérlek, sir, légy türelmes.

LEAR

(Gonerilhez) Átkozott
 Sárkány! hazudsz. Kiséretem
 Szemen-szedett nép, ritka jellemű,
 Kik értik tisztük minden részletét,
 S kik legvigyázóbb gonddal őrizik
 Nevök becsületét. - Csekély hiba,
 Mi rútnak látszottál Cordeliában:
 Mely, mint a kínpad, természetes arcomat
 Elforgatá, minden szeretetet
 Kiölt szümből s beléje mérget öntött!
 Ó, Lear, Lear, Lear! verd e kaput,
Fejét vervén
 Mely dőreséged előtt utat nyitott,
 Midőn eszed kiment! - Jerünk, jerünk,
 Fiaim.

ALBAN

Mylord, én büntelen vagyok,
 Azt sem tudom, mi izgatott fel így.

LEAR

Lehet, mylord. Természet, hallj meg engem!
 Te, drága istenség, hallgass reám!
 Tartsd vissza szándokod, ha kész valál
 Gyümölcsözővé tenni e teremtményt;
 Tedd magtalaná méhét mindörökre,
 Hervaszd el benne a tenyészetet,
 Hogy hitvány testéből gyermek soha
 Ne származzék, mely dísz adjon neki!
 S ha akarnád, hogy szüljön valaha,
 Haragból alkosd gyermekét, hogy éljen
 Természet csúfjaként gyötrelmeül,
 Hogy ráncokat ásson ifju homlokába;
 Hulló könnyüi arcain csatornát
 Égessenek; szülője gondjait,
 Jótéteményét gúny- és megvetéssel
 Térítse meg: hogy lássa, mennyivel
 Élesben fáj, mint a kígyó foga,
 Hálátlannak tudni gyermekét. -
 El innen, el!
EI

ALBAN Teremtő istenek!
Honnan van ez?

GONERIL Ne fáraszd eszedet
Okát kitudni. Hagyd inkább szeszélyét
Céljához jutni, melyet kábasága
Tüzött magának.

Lear visszajő

LEAR Mit? Ötven kísérőim egy csapásra,
Két hét alatt?

ALBAN Mi baj, mylord?

LEAR Megmondom: - Élet és halál!
Gonerilhez
Szégyenlenem kell, hogy van annyi lelked
Igy megrendíteni férfiságomat, hogy
Kitörésükre méltattak e forró,
Erőszakos könnyek. Dögvész reád!
Az apaátok gyógyulhatlan sebei
Nyilaljanak által minden ereden. -
Ti balga, vén szemek! csak sírjatok még
Ez ok miatt: kivájlak és ledoblak
Azon vizestül, melyet öntötök,
A földet nedvesíteni. - Ennyire
Jutottunk, hajh! - De jól van: még maradt
Leányom, aki - bizton mondhatom -
Szeret s megengesztel. Ha megtudandja
Felőled ezt, körmeivel nyúzza meg
Farkasfőádat. És megéred azt,
Hogy a tisztet, melyet te már örökre
Letettnek hittél, újra fölveszem.
Megéred, biztosítlak.

Lear, Kent s kísérői elmennek

GONERIL Hallod ezt, mylord?

ALBAN Bármint szeretlek, Goneril,
Oly részrehajló lenni nem tudok -

GONERIL Kérlek, nyugodj meg. Hejh! Oszvald, te itt?
A bolondhoz
Gaz inkább, mint bolond, eredj uradhoz.

BOLOND Lear komám, Lear komám, várj, vigy magaddal!
A róka törbe hágva,

Atyának ily leánya
Jutnának még ma fára,
Ha csörgősipkám ára
Kötéllal jegyben járna.
S most a bolond megy utjára.

EI

GONERIL A gondolat nem volt rossz: száz lovag!
Bölcs önvédelem, hogy száz lovagot
Fegyverben tartson. Igen, hogy minden álom-,
Panasz- vagy suttogásra, minden ábránd,
Rossz kedv miatt erejökkel támogassa
Eszelősködését s életünk csupán
Kegyétől függjön. - Hejh, Oszvald, ha mondom.

ALBAN Ez túlzó félelem.

GONERIL Jobb, mint a túlbizás.
Hárítsuk inkább a bajt, mely remegtet,
Semmint remegjünk az elhárítástól:
Én ismerem szívét; megírom hugomnak,
Miket beszélt. Ha most a száz lovaggal
Az befogadja, bár eléje tártam,
Hogy mily veszély fenyegeti, - Nos, Oszvald!
Oszvald jön
Kész a levél hugomhoz?

OSZVALD Igen, asszonyom.

GONERIL Ülj lóra és végy társakat magadhoz,
Tudósítsd őt ez aggalmam felől;
Adj hozzá, amit tudsz magad, hogy annál
Inkább meggyőződhessek. Indulás;
És fordulj hamar!
Oszvald el
Nem, mylord, ha ily
Tejszelíd modorú vagy - noha én
Nem kárhoztalak érte - megbocsáss:
Inkább illet vád észhiány miatt, mint
Dicséret kártékony jóságodért.

ALBAN Nem mondhatom, mi messze hat szemed; de
Jobbat keresve gyakran jót veszítünk.

GONERIL Sőt -

ALBAN Jó, jó! Multával a napot.

Mind a ketten el

5. SZÍN

*Udvar ugyanott
Lear, Kent s a bolond jőnek*

- LEAR Menj előre Glosterbe ezen levelekkel. A tudott dolgokról ne mondj leányomnak többet, mint amit e levél után kérdezni fog. Ha rendkívül hamar nem jársz, még előtted ott leszek.
- KENT Nem alszom, uram, míg leveledet kézbe nem adom.
- El.*
- BOLOND Ha valakinek veleje a sarkában volna, nem lehetne félni, hogy feltörik?
- LEAR Igen, fiú.
- BOLOND Úgy légy vígan, kérlek, mert eszed sohasem fog papucsban járni.
- LEAR Ha-ha-ha!
- BOLOND Meglásd, másik leányod nyájas lesz hozzád; mert ámbár az úgy hasonlít ehhez, mint vackor a körtéhez, de én mondom, amit mondok.
- LEAR Hát mit mondasz, fiam?
- BOLOND Ízről ízre oly hasonló lesz a másikhöz, mint a vackor a vackorhoz. Nem mondhatnád meg, miért van az ember orra az arc közepén?
- LEAR Nem.
- BOLOND Hát, hogy orra mindenik oldalán legyen egy szeme, hogy amit meg nem szagolhat, belepisloghasson.
- LEAR Méltatlanul bántam vele.
- BOLOND Tudod, hogy csinálja az osztriga a héját?
- LEAR Nem.
- BOLOND Én sem; de tudod-e, miért van a csigának háza?
- LEAR Miért?

- BOLOND Hát, hogy fejét beledughassa, nem pedig, hogy leányainak elajándékozza s szarvai tok nélkül maradjanak.
- LEAR Levetkezem természetemet. - Oly szerető atya! - Készen vannak lovaim?
- BOLOND Szamaraid már elmentek értök. Az ok, miért a hét csillag nem több mint hét, igen csinos egy ok.
- LEAR Mert nem nyolc.
- BOLOND Igazán úgy van. Belőled igen jó bolond válnék.
- LEAR Ha visszavenném ismét - erőszakkal? - Hálátlan szörnyeteg!
- BOLOND Ha bolondom volnál, komám, megvernélek, miért vénültél meg idő előtt.
- LEAR Hogy érted azt?
- BOLOND Nem kell vala megvénülnöd, mielőtt fejed lágya benőtt.
- LEAR Irgalmas ég, ne hagyj megtébolyodnom!
Eszméletem ne vedd el: nem szeretnék
Megtébolyodni!
Egy nemes jó
Nos, készen a lovak?
- NEMES Igen, mylord.
- LEAR Jer, fiú.
- BOLOND Ki még leány s nevetni tud,
Midőn én távozom,
Nem lesz soká leány, hacsak
Meg nem fogyatkozom.

Mind el

MÁSODIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Udvar, Gloster gróf kastélya előtt
Edmund és Curan találkoznak*

- EDMUND Légy üdvöz, Curan.
- CURAN Légy üdvöz, sir. Atyádnál voltam, s tudtára adtam, hogy Cornwall fejedelem s Regan fejedelemnő ma éjszaka ide szállnak hozzá.
- EDMUND Hogy lehet az?
- CURAN Valóban, nem tudom. Bizonyosan tudod a bolygó híreket, értem a suttogásokat, melyeket még csak fülhegygel hallhatni.
- EDMUND Nem, én mitsem tudok. Kérlek, mik azok?
- CURAN Nem hallottad, hogy Cornwall s Alban fejedelmek között legközelebb harcra kerül a dolog?
- EDMUND Szót sem.
- CURAN Meghallod nemsokára. Éljd boldogul.
E!
- EDMUND Estére itt a herceg? jó! a legjobb!
Ez összevág tervemmel. Itt apám
Őrséget rendelt bátyámat befogni.
Egy kényes dolgot kell még végzenem.
Szerencse! gyorsaság! működjete! -
Egy szóra, bátyám! Jöjj le, bátya, mondom.
Edgar jó
Apám leset rád. E helyet kerüld.
Már rejteked tudják. Az éj segít. -
Nem mondál semmit Cornwall herceg ellen?
Útban van, itt lesz rögtön, még az éjjel,
És Regan is. Nem szóltál a viszályról
Alban s Cornwall között? Eszméld reá!

EDGAR Egy szót sem, mondhatom.

EDMUND Apámat hallom jönni. - Megbocsáss,
Cselből kardot kell húznom. Húzz te is,
Tégy, mintha védekeznél. - Hirtelen! -
Add meg magad. - Előzd meg őt. - Világot!
Fuss, bátya. - Fáklyát, hejh! - Élj boldogul.
Edgar el
Egy pár csepp vér tanúságot teend,
Karját megsebzí
Hogy bátran szembeszálltam. Korhelyek -
Elégszer láttam - tréfából rosszabbul
Bánnak magokkal. - Hejh, apám, apám!
Megállj! - Segítség!

Gloster és szolgák fáklyákkal jönnek

GLOSTER Hol van a semmirekellő?

EDMUND Itt áll a éles karddal a sötétben,
Rémes varázssal a holdat esdekelvén,
Fő-mesterét, hogy kedvezzen neki.

GLOSTER De hol van?

EDMUND Nézd, uram, én vérzem.

GLOSTER Edmund, szólj, hol a gazfiú?

EDMUND Erre szökött meg. Mert hogy semmi módon -

GLOSTER Utána! nyomozzátok.
Néhány szolga el
- Mit semmi módon?

EDMUND Rávinni nem bírt nagyságod megölnöm,
S midőn azt mondám, hogy az istenek
Haragjok minden villámával az
Apagyilkost sújtják, és hogy mennyiféle
És mily szoros lánc köt fiút s apát,
Szóval, megértvén, mily megborzadással
Hárítám el vérbántó szándokát,
Nekibőszült és védetlen testemet
Kivont karddal támadva, karomba szúrt.
De hogy látá, miként lelket veszek,
Ügyemben bízva bátran szembeszállok,
Vagy megriadván, amint zajt ütöttem,
Nagy-gyorsan elment.

GLOSTER

Menjen bárhova,
 Megkapja büntetését. - A fejedelem,
 Az én derék uram, főm s pártfogóm
 Itt lesz ma éjjel még: annak nevében
 Kihirdetem, hogy aki kézbe adja
 A gyáva gyilkost, hálánkat nyerendi
 S halált, ki elrejtendi őt.

EDMUND

Midőn
 Szándékát rosszalám s ő makacsul
 Annál maradt, bosszúsan megfenyegettem,
 Hogy felfödöm; de azt felelte rá:
 »Te semmiházi fattyu, azt hiszed,
 Ha szemben állunk, bárhogy bíznak is
 Becsületedben és erényeidben,
 Hitelt tudnál szerezni szavaidnak?
 Bizonyal nem. Mit én eltagadok
 (S azt megteszem, habár saját kezem
 Írását hoznád is fel), mind reád
 Hárítom vissza mint árulkodást,
 Rágalmat, átkozott cselt. Tökfejűvé
 Kén' tenned a világot, hogy ne higgye:
 Az a sok haszon, amit a halálom
 Hozna reád, van oly hatalmas ösztön,
 Hogy életemre törj.«

GLOSTER

Konok gazember!
 Levelét tagadja? Nem fiam nekem.
Künn harsonaszó
 A herceg harsonái. - Nem tudom, miért jön.
 A réveket bezárom. Meg nem szabadul
 A semmirekellő. Képét szerteküldöm -
 A herceg azt megadja - hogy mindenütt
 Megismerjék, s kieszközlöm, te hű
 Fiam s vérem, hogy minden birtokom
 Végzés szerint rád szálljon örökül.

Cornwall, Regan kísérettel jönnek

CORNWALL

Hogy vagy, nemes barátom? Még alighogy
 Megérkezém, máris rendkívüli
 Hírt hallok itt.

REGAN

S ha az való,
 Minden bosszú csekély a bánatalom
 Megtorlására. Mint vagy, jó uram?

- GLOSTER Ó, hercegnő, agg szívem megszakadt.
- REGAN Hogyan? Tehát apánk keresztfia,
Kinek apánk adott nevet, Edgar fiad
Tört volna életedre?
- GLOSTER Ó, asszonyom, szégyenlem mondani.
- REGAN Nem cimborált a korhely lovagokkal
Apám szolgálatában?
- GLOSTER Nem tudom, asszonyom,
Ez szörnyü, szörnyűség.
- EDMUND De igen, asszonyom,
Velök tartott.
- REGAN Így nem csodálhatom
Rossz indulatját; ők unszolhaták, hogy
Ez agg embert megölje s javain
Zsákmány gyanánt ők dúlakodjanak.
Ez este kaptam néném levelét,
Melyben felőlök értesítve int;
S ma hozzám jönnek szállni: nem leszek honn.
- CORNWALL De én sem, Regan, arról biztosítlak.
Apádnak, Edmund, hallom, hű fiú
Szolgálatot tevé.
- EDMUND Sir, azzal tartozom.
- GLOSTER Föltárta Edgar cselét, s - ím - e sebet
Akkor kapta, hogy el akarta fogni.
- CORNWALL Nyomozzák őt?
- GLOSTER Igen, kegyelmes úr!
- CORNWALL Ha kézre jő, nem lesz többé soha
Mit félni tőle. Szabd ki büntetését,
S én végrehajtom azt. Mi téged illet, Edmund,
Kit engedelmesség s erény
Ajánlanak, miénk vagy; ily szilárd
Hűségü lelkek kellene nekünk.
Számot tartunk rád.
- EDMUND Hű szolgád leszek, sir,
Minél előbb bár.
- GLOSTER Vedd hálámat érte!
- CORNWALL Még nem tudod, hozzád miért jövénk -

- REGAN Ily rémborús éjjel s időn kívül.
Nagy dolgunk van, nemes Gloster, miben
Tanácsodat szeretnők hallani.
Apám, úgyszinte néném is tudósít,
Hogy meghasonlás van köztök, s mi ezt
Legjobbnek gondoljuk házon kívül
Intézni el. Külön követjeik
Válaszra várnak. Nyugtasd meg magad,
Öreg barátunk, és fordítsd figyelmed
Ügyünkre, mely gyors eljárást kíván.
- GLOSTER Szolgálatodra állok, asszonyom.
Örömet fogadjuk el nagyságtokat.

Harsona. Mind el

2. SZÍN

Gloster kastélya előtt Kent és Oszvald különfelől jönnek

- OSZVALD Jó reggelt, barátom. A házhoz tartozol?
- KENT Ühüm!
- OSZVALD Hova köthetjük be lovainkat?
- KENT A pocsolyába.
- OSZVALD Mondd meg, kérlek, ha szeretsz.
- KENT De nem szeretlek ám.
- OSZVALD Úgy hát semmi közöm hozzád.
- KENT Volnánk csak a lipsbury-i gulyáknál, majd megtenném, hogy gondolj velem.
- OSZVALD Mért bánol így velem? Én nem ismerlek.
- KENT Ismerlek én, fickó.
- OSZVALD Hát mit gondolsz, ki vagyok én?
- KENT Gazember, semmirekellő, tányérnyaló, aljas, hetvenkedő, silány, kócipór, háromöltözékű, százfontos, piszkos harisnyájú gaz kölyök; nyúllal bélelt, pofperből élődő gaz kölyök; fajtalan, tükörmászó, kotnyeles, felpiperézett bitang; te három szilvafás

- rabszolga: te, ki hajhász akarnál lenni, hogy másoknak jó szolgálatot tégy, s nem vagy egyéb, mint keverék gaz lator-, koldus-, gyáva- és kerítőből, fia és örököse egy korcs szukának, kit én egész a sivalkodásig döngetlek most mindjárt, ha csak egy betűt is eltagadsz ezen címeidből.
- OSZVALD Ejnye, micsoda szörnyeteg fickó vagy te, hogy így rám támadsz, holott sem én, sem te nem ismerjük egymást.
- KENT Micsoda arcátlan gazember vagy te? Még tagadod, hogy ismeresz? Hisz alig két napja, hogy sarkadra hágtam s megvertelek a király előtt. Húzz kardot, bitang, mert habár éjszaka van is, de a hold süt; holdvilágmártást csinálók belőled.
Kardot húz
Húzz kardot, te rimától szakadt, semmirevaló borbélyinas, húzz kardot.
- OSZVALD Féltre! Semmi dolgom veled.
- KENT Húzz kardot, cenk; te leveleket hoztál a király ellen; a báb hiúságnak pártjára szegődtél apja királyi méltósága ellen. Húzz kardot, útonálló, vagy rostélyossá verem a csánkjaidat. Húzz kardot, semmirevaló, ki a síkra!
- OSZVALD Segítség! hejh! gyilkos! segítség!
- KENT Védd magad, rabszolga. Megállj, bitang, megállj, te piperés rabszolga, védd magad. *(Üti)*
- OSZVALD Segítség! hejh! gyilkos! gyilkos!
Edmund kivont karddal, Cornwall, Regan, Gloster, szolgák jőnek
- EDMUND Nos? Mi dolog ez? Válljatok el.
Szétválasztja őket
- KENT Ide veled, nyáladék, ha tetszik. Jer, hadd tapogassalak meg. Csak ide, úrfi!
- GLOSTER Kard, fegyver! Mi dolog ez?
- CORNWALL Békével, hejh! ha kedves éltetek.
Halál fia, ki megmozdul. Mi baj?
- REGAN Nénénknek s a királynak hírnökei.
- CORNWALL Mi viszály van köztetek?
- OSZVALD Alig vehetek lélegzetet.

- KENT Nem csoda, mert nagyon megerőltetted vitézségedet. Te gyáva semmirekellő! a természet lemond rólad. Téged szabó csinált.
- CORNWALL Te furcsa fickó vagy. Szabó hogyan csinálhat embert?
- KENT A szabó, sir! Kőfaragó, kőpíró nem csinálhatták volna rosszabbul, hacsak két óráig dolgoztak volna is rajta.
- CORNWALL Szólj már: miből eredt vitátok?
- OSZVALD Ez a vén gyilkos, sir, kinek deres szakálláért kíméltem életét -
- KENT Te rimától szakadt Y, te haszontalan betű! Mylord, ha megengeded, tapasszá morzsolom ezt a fargatlan kölyket, s az árnyékszék falát meszelem be vele. Ősz szakállamat kíméled, te barázdabillegető!
- CORNWALL Békével, fickó! Bőszült gaz ripők,
Nem tudsz becsületet?
- KENT Sir, én tudok,
De a harag kiváltságos.
- CORNWALL Mért haragszol hát?
- KENT Hogy ily rabszolga is kardot visel,
Kiben becsületérzés nincs. Az ilyen
Mosolygó latrok gyakran, mint a patkány,
Berágják a legszentebb kötelet,
Mely bensőbb, hogysen oldható legyen.
Ők hízelegnek minden szenvedélynek,
Amely uraik vérében pártot üt,
A tűzre olajt, a hűlő vonzalomra
Tesznek havat, mondván igent, nemet;
Akként forgatván csüllő orrukat, mint
Szél és szeszély uroknál változik;
És, kutyaként, csak igazodni tudnak.
Dögvész szakadjon szélhűdött pofádra!
Mosolygod szómat, mintha dőre volnék?
Lúd! kapjalak csak Sarum mezején,
Gágogva hajtlak vissza Camelotba.
- CORNWALL Megőrültél, vén cimbora?
- GLOSTER Szóljatok:
Min vesztetek össze?
- KENT A nap s az éj nem oly
Mégférhetetlen, mint én e cudarral.

- CORNWALL Miért cudar? Mit vétett ő neked?
- KENT Nem nézhetek rá.
- CORNWALL Tán rám se, nőmre, és amarra se?
- KENT Uram, szokásom nem himezni a szót:
Jobb arcokat is láttam már életemben,
Mint milyeket bármelyik váll fölött
E percben látok.
- CORNWALL Ez is afféle fickó,
Ki, egyszer nyíltságáért megdicsérve,
Durvaságot színlel, s természetére
Áruhát húz. Nem hízeleg, nem ő,
Becsületes, nyílt lélek, ő valót szól;
Tetszik, nem tetszik: ő nyílt. Ismerek
Ilyen gazokat, kik nyíltság alatt
Több álnokságot s rossz célt rejtenek,
Mint húsz ügyetlen csúszómászó, aki
Túltesz kötelességén.
- KENT Sir, igaz
Lelkem szerint, őszintén és valóban,
Ha nagy tekintélyed megengedi,
Melynek hatása, mint sugárfűzér,
Mely Phoebus homlokán rezg -
- CORNWALL Mit jelent ez?
- KENT Hát csak szójárástomat változtatok, mely neked annyira nem
tetszik. Én tudom, sir, hízelgő nem vagyok. Ki őszinte szavak-
kal rászédett, őszinte gazember volt, mi részemről lenni nem
akarok, habár idegenségedet annyira legyőzhetném is, hogy
arra megkísértenél.
- CORNWALL Mivel bántád meg őt?
- OSZVALD Éppen semmivel.
Tetszett urának, a királynak, engem,
Félreértvén, megütni a minap,
Midőn ez, rossz kedvének hízelegve,
Ott terme és hátulról leütött.
Földön levén már, ingerelt, kicsúfolt,
S oly férfiasnak mutatta magát,
Hogy a király tetszését megnyeré,
Üldöztvén azt, ki önként meghajolt.
Rám, e borzasztó hőstett hevenyében,
Kardot húzott.

- KENT E gyáváknak s gazoknak
Bolondja csak Ajax lehet.
- CORNWALL Hahó!
Kalodát elő. Hajh! Makacs, vén, gaz lator,
Te tisztos kérkedő! majd megtanítlak.
- KENT Hagyd el, sir, vén vagyok már én tanulni.
Én a királyt szolgálom, akinek
Dolgában jöttem hozzád követül:
Ez nem nagy tisztelet, s vad bántalom
Személye iránt, s fönsége ellen is
Kalodába zárni küldöttét.
- CORNWALL Hitemre
S éltémre mondom, délig benne üljön.
- REGAN Délig? Nem, estig, éjjel is, mylord.
- KENT Ej! asszonyom, volnék apád ebe,
Nem kéne így bánnod velem.
- REGAN De te gazembere vagy, s azért így akarok.
- CORNWALL Ez olyan szőrű cimbora, mint kiket
Nénéd leírt. - Elő a kalodát.
- Kalodát hoznak*
- GLOSTER Legyen szabad kérnem, fenség, ne tedd azt.
Hibája nagy; de őt azért ura,
A jó király megfeddi. E fenyítés,
Mit rá szabál, oly bántó, hogy csupán
A megvetett legalsóbb csőcseléket
Szoktuk lopásért s aljas csínyekért
Büntetni. Rossz néven veheti
Ezt a király, követében oly kevéssé
Levén becsülve, hogy az lezáratik.
- CORNWALL Hagyjátok rám.
- REGAN Nővérem még rosszabbul
Veszi majd, hogy lovagját megrohanták
S csuffá tevék, midőn a rábizott
Ügyekben eljárt. Zárjátok le lábait.
Kentet kalodába zárják
Jerünk, kedves lord.
Cornwall, Regan el

- GLOSTER Szánlak, barátom; a herceg akarta ezt,
Kinek döntése, tudja minden ember,
Avatkozást nem tűr, sem akadályt,
De még megkérem őt.
- KENT Kérlek, ne tedd.
Megtört az út és virrasztás; fele
Időt elalszom, más felét elfütyörészem.
Vakot vet a sors néha jóknak is.
Most jó reggelt, uram!
- GLOSTER Rosszalni fogják. A herceg hibázott.
Ei
- KENT Szegény király! Terajtud is betelt
A közmondás: cseberből a vederbe.
Közelgess, alvilágnak őrtüze,
Hogy enyhe sugáridnál e levélkét
Meglolvashassam. Most csak a nyomor
Lát még csodát. Ez Cordeliától
Jött, úgy hiszem, ki aljas helyzetemről,
Úgy adta jó szerencsém, értesült,
S időt talál majd e zavar között
A veszteségre írt szerezni. Fáradt,
Nehéz, kivirrasztott szemek, legyen meg
Jutalmatok: e gyalázatos tanyát
Nem látni. Most jó éjszakát, szerencse,
Fordulj meg egyszer még, s mosolygj reám.
Elalszik

3. SZÍN

Vidék a fenyéren. Edgar jő

- EDGAR Hallám száműzetésem hirdetését,
S szerencse szolgálván, egy faodú
Rejtett el a hajtók elől. Egyetlen
Rév sem szabad. Nincs hely, hol rendkívüli
Vigyázat és őrség lesben nem áll,
Hogy elfoghassanak. Míg van reményem
Menekülni, fenntartom magam. S azért
Szándékom a legaljasabb s szegényebb

Alakba búni, melyben valaha
 Embert az ínség és megvettetés
 Barmok közé alázott. Arcomat
 Bepiszkolom durva kendő lesz az
 Ágyékomon, csomókban fürteim.
 Így szállok szembe széellel és az ég
 Minden dühével, nyíltan, csupaszon.
 Példát e tartomány ad a bolondház
 Koldusiban, kik zsibbadt s elgyötört
 Csupasz karukba tüskét, rozmarinszárt,
 Szálkát, szeget tüzdelnek s rémletes
 Alakban rossz faluk, juhásztanyák,
 Majorok s malmok körül fúlt hangokon
 Majd koldusátkaikkal, majd imákkal
 Krajcárt csikarnak. - Szegény Turlygood!
 Szegény Tamás! Ez mégis valami:
 Én, Edgar, semmi sem vagyok.
EI

4. SZÍN

*Gloster kastélya előtt
 Lear, a bolond és egy nemes jönnek*

LEAR Hazunnan elmenének s követem
 Nem küldték vissza. Mégis különös.

NEMES Mint hallám, egy nappal előbb még nem vala
 Szándékok eltávozni.

KENT Üdv neked,
 Tisztelt uram.

LEAR Mi ez? Te ezt a szégyent
 Időtöltésből űzöd?

KENT Nem, mylord.

BOLOND Haha! nézzétek, milyen goromba harisnyakötője van. Lovak-
 nak a fejét kötik meg, ebeknek s medvéknek a nyakát, maj-
 moknak ágyékát: embernek a lábán, ha a lábaival csintalan-
 kodott, fabotost kell viselnie.

- LEAR Ki az, ki annyira félreismert,
Hogy ide zárt?
- KENT Mindketten: az úr s a hölgy:
Fiad s leányod.
- LEAR Nem.
- KENT Igen.
- LEAR Nem, mondom.
- KENT Igen, mondom.
- LEAR Nem, nem, azt nem tehettek.
- KENT De megtették.
- LEAR Jupiterre esküszöm, nem.
- KENT Junóra esküszöm, igen.
- LEAR Nem volt szabad azt tenniök, nem tehették,
Nem akarhatták. Ez több, mint gyilkolás,
A tiszteletet ily durván sérteni.
Mondd el serényen s kurtán: mit tevé,
Vagy mint tevék ők, hogy tőlünk jövőn,
Ily szégyent kell túrnöd?
- KENT Midőn, mylord,
Házokban általadtam leveled,
Alig hogy térdeimről fölkelék,
Hol illendően hódolék nekik,
Egy illatos követ jön nagysietve,
Tikkadtan, párolgón és Goneril
Üdvözlését lihegve, levelét
Átadta, melyet - bár elsőbb jövék -
Legott elolvasának s arra házok
Népét felhajtván, rögtön lóra keltek.
Mondák, kövessem őket és a választ
Várjam be ott. Ferdén néztek reám.
Találkozván itt a másik követtel,
Kinek, mint láthattam, üdvözlése
Mégmérgezé az enyémet (aki nem más,
Mint a pimasz, ki múltkor oly merészen
Fenséged ellen támadt), férfimód
Inkább, mint bölcsen, kardot húztam ekkor;
Ő gyáva orditással felveré
A házat. S lányod és vejed hibámat

Méltónak tartá ily csúfságra, melyet
Most szenvedek itt.

BOLOND A tél még nem múlt el, habár a vadludak erre szállanak is.
Apának, aki rongyban jár,
Mind vak lesz a fia.
Apának, aki erszényt tár,
Nyájas honn a tanya:
Szerencse, a bolygó rima,
Szegényhez bé nem nyit soha.
De mindamellettt annyi bánatpénz kaphatsz leányidtól, hogy
könnybe lábad a szemed, míg azt megolvasod.

LEAR Ó, mint dagad fel e görcs szívemig.
Le, sorvadás! le, lázadó bú!
Alant az elemed. - Hol e leány?

KENT Ott bent a gróffal.

LEAR Ne kövessetek.
Maradjatok itt. (E)

NEMES Nem tettél más hibát,
Mint melyet elbeszéltél?

KENT Semmi mást. S mért jön a király ily kevés néppel?

BOLOND Ha e kérdésért zártak volna kalodába, megérdemlenéd.

KENT Miért, bolond?

BOLOND A hangyához küldelek iskolába, ott megtanulhatod, hogy télen
nincs munka. Mindazok, kik orruk után járnak, szemöktől ve-
zettetnek, kivéve a világtalanokat; s nincs orr húsz között, mely
meg ne érezné azt, kinek rossz szaga van. Ne fogózkodjál
meg, midőn a nagy kerék völgynek rohan, mert kivetvén, nya-
kadat szegi; de ha fölfelé megy, hagyd, hogy felvontasson. Ha
valami bölcs ember jobb tanácsot ad, add vissza az enyémet.
Óhajtanám, hogy csak gazemberek követnék, mivel bolondtól
származik.

Ki pénzért szolgál és veled
Csak színre egyesül,
Elhagy, midőn zápor közelg,
A vészben egyedül.
Én várok, a bolond marad,
Míg a bölcs fut tova.
Futó bolonddá lesz a gaz,
Gazzá bolond soha.

KENT Hol tanultad ezt, bolond?

BOLOND Nem a kalodában, bolond.

Lear visszajön, Glosterrel

LEAR Nem akarnak látni? Fáradt, betegek?
Erős utok volt éjjel? Pusztá mentség!
Elpártolás, lázadság jelei.
Szerezz jobb választ.

GLOSTER Jó uram, ismered
A hercegnek heves természetét,
Milyen szilárd és rendíthetetlen ő
Határozatában.

LEAR Bosszú, halál, dögvész és pusztulás!
Heves természet? - Gloster, hallod-e?
Cornwall herceggel és nejével akarok
Beszélni.

GLOSTER Kegyelmes úr, így vannak értesítve.

LEAR Így értesítve! ember! hallod-e?

GLOSTER Hallom én, jó uram.

LEAR Cornwall herceggel a király, az édes
Atya lányával kíván szólni
És szófogadást vár. Errül is értesültek? -
Vérem! lehelletem! - Heves?
Heves herceg? - Mondd meg tehát az izzó
Hercegnek - mégse, most ne. Meglehet,
Nem jól van: a betegség hanyagol
Minden szolgálatot, mire az egészség
Kötelezve van. Mi nem vagyunk mi többé,
Mikor a természet, elnyomatva lévén,
A testtel a lelket túrni kényszeríti.
De felhagyok. Tán hirtelenkedém,
Midőn a kedve-csökkenet beteget
Ép embernek veszem. - Halál és kárhozat!
Mért ül ez itt? Ez meggyőz afelől,
Hogy a herceg s leányom távozása
Csak ál fogás volt. - Adjátok ki szolgám!
Menj, mondd meg a hercegnek és nejének,
Hogy szólni akarok velök, most, e percben.
Mondd, jöjjenek ki és hallgassanak meg,
Vagy ajtajok előtt üttetek dobot,
Míg halálba nem dörgi álmukat.

- GLOSTER Ó, bár jó véget érjen dolgotok.
EI
- LEAR Jaj nekem! Szívem, lázadó szívem!
Le! csillapulj.
- BOLOND Kialts rá, komám, mint az egyszeri szakácsné az angolnákra,
melyeket elevenen a pástétomba dugott; tarajokra koppantott
egy főzőkanál nyelével s azt kiáltotta: «Le veletek!» Ugyanen-
nek testvére volt, ki lova iránti nyájasságból a szénát írósvajjal
kente meg.

Cornwall, Regan, Gloster, szolgák jönnek

- LEAR Jó reggelt.
- CORNWALL Üdvözlöm nagyságodat.

Kentet kiszabadítják

- REGAN Örülök, hogy látom fenségedet.
- LEAR Hiszem, Regan; azt hinni van okom.
Ha nem örülnél, válópert kezdenék
Anyád sírjával, mert hűtlent földöz.
Kenthez
Ó, hát szabad vagy? Erről majd egyébkor. -
Kedves Regan, nővéred mitsem ér.
Ó, Regan, ő ide
Szívére mutat
vágta kányaként
A szívtelenség éles körmeit.
Nem mondhatom neked, te nem hiszed,
Mily romlott lélek ő. - Ó, Regan!
- REGAN Kérlek, sir, légy türelmes. Én reménylem,
Hogy érdemét kevésbé méltatod,
Mint ő felejtí tisztét.
- LEAR Mit beszélsz!
- REGAN Nem gondolom, hogy ami kötelesség,
Nővérem elmulasztaná. Ha tán, sir,
Kiséreted lakomáit megszorítá,
Oly ok miatt s üdvös célból tehette,
Hol felmenthetni minden gáncs alól.
- LEAR Átkom reá!

- REGAN Ó, sir, te már öreg vagy,
Természeted határa szélein jár.
Neked már jó tanács kell, mely vezet,
Szabályoz és jobban tud helyzetedről
Ítélni, mint magad. Így hát könyörgök,
Térj vissza testvéremhez, mondd neki,
Hogy megbántottad őt.
- LEAR Bocsánatát
Kérjem? Figyelj csak, mint fog illeni
A házi rendhez: »Drága lányom, én már
Öreg vagyok, megvallom; csak teher
Letérdepel
A vén kor. Íme, térdimen könyörgök,
Juttass nekem ágyat, ételt és ruhát.«
- REGAN Ne többet, jó sir. Ez csúf tréfaság.
Térj vissza testvéremhez.
- LEAR *(fölkél)* Nem, soha.
Kiséretemnek elküldé felét;
Sötéten néze rám, kígyóilag
Vert meg nyelvével szívem belsejében. -
Az ég minden haragja sújtsa meg
Hálátalan fejét! Dögpara, szállj rá,
S verd bénasággal ifju csontjait!
- CORNWALL Huj! huj! huj!
- LEAR Te, gyors villám, szórd gúnyos szemei
Közé vakító lángodat! Mocsár-
Lehelte pára, melyet a hatalmas
Nap szítt fel, fertőztesd meg bájait,
Hogy büszkesége megtörjék!
- REGAN Egek!
Ha felindulsz, majd rám is ezt kívánod.
- LEAR Regan, terád nem száll átkom soha.
Gyengéd természeted nem ad okot
Felindulásra. Az ő tekintete
Vad; de a tiéd vigasztal és nem éget.
Az nincs meg benned, hogy te kedvemet szegd,
Kiséretem fogyaszd, jogrészemet
Sértő szavakkal korlátozni merd,
S a végén ajtót zárd, mikor jövök.
Jobban tudod te a természet parancsát,
A gyermek tisztét, a szokás s az illem

Kik ésszel nézik szenvedélyedet,
Azt kell gondolniok, hogy agg vagy, és így -
Ő tudja, mit tesz.

LEAR Jól beszélsz-e így?

REGAN Hiszem, hogy jól. Hogyan! félszáz lovag?
Nem jól van így? Mi végre volna többed,
Vagy bárcsak ennyi is, midőn teher
S veszély a nagy szám ellen szólanak?
Egy házban annyi nép két úr alatt
Hogy élne békességben? Ez nehéz,
Csaknem lehetetlen.

GONERIL Nem szolgálhat-e
Neked hugom háznépe vagy enyém?

REGAN S mért nem, mylord? Ha vétnek ellened,
Mi megfenyítjük őket. Most, ha hozzám
Jössz (mert veszélyt látok), csak huszonöt
Jöjjön veled; többnek nem adhatok
Tanyát, sem rólok nem gondoskodom.

LEAR Én mindent nektek adtam.

REGAN S éppen idején.

LEAR Gazdám s gyámjaimmá tettelek,
De fenntartám, hogy folyvást ennyi ember
Járjon velem. Hogyan? Csak huszonöt
Lovaggal menjek? Így mondád, Regan?

REGAN Ismételem, mylord, hozzám ne többel.

LEAR És e gonosz faj még nem is nagyon rút!
Ha van gonoszabb, mint ők, nem levén
Legundokabbak, némi becsben állnak.
Gonerilhez
Veled megyek: mert a te ötvened
Kétszerte huszonöt. Vonzalomban is
Két annyi vagy, mint ő.

GONERIL Halljad, mylord.
Mi szükség, hogy kísérjen huszonöt,
Vagy tíz, vagy öt bár, olyan házba, hol
Parancsaidra kétszer annyi vár?

REGAN Mi szükség egy?

LEAR Ne szóljatok szükségről. A legalja
 Koldús is, bár teng, bír fölöslegest.
 Ha természetnek többet, mint mire
 Szüksége van, nem adsz, az emberélet
 Az állatéval egy értékű lesz.
 Te úri hölgy vagy. És ha melegen
 Öltözni már dísz volna, díszruhára,
 Melyet viselsz és mely alig fedez,
 A természetnek nincs szüksége. Ami
 Valódi szükség! - Ó, egek, türelmet!
 Türelemre van szükségem. Istenek!
 Szegény agg embert, láttok engem itt,
 Megrakva búval, korral, tönkretéve
 Mind a kettőben. Most, ha ti voltatok,
 Kik e leányok szívét atyjok ellen
 Felizgatátok, oly csufúl velem
 Ne játsszatok, hogy ezt eltűritek.
 Lobbantsatok nemes haragra, és ne
 Hagyjátok női szerrel, vízcseppekkel
 Bemocskoltatni férfi arcomat.
 Természetből kivetkezett banyák,
 Oly bosszut állok mindkettőtökön,
 Hogy a világ - oly dolgokat teszek -
 Miket, még nem tudom, de amiken
 Megrémül a föld. Azt vélitek,
 Hogy sírok? Én nem sírok, bár elég
 Okom van sírni. Százezer darabra
 Törjék előbb e szív, mint én sírok. -
 Bolond! megőrülök.

Lear, Gloster, Kent s a bolond el

CORNWALL Jerünk be, vész közelg.

Távolból vihar

REGAN E ház kicsiny,
 Az öreg és népe itt nem férnek el.

GONERIL Saját hibája; nyugalját önmaga
 Dulá fel, most izlelje balgaságát.

REGAN Én őt magát örömmel fogadom,
 Kiséretéből senkit.

GONERIL Szinte én is.
 Hol van Lord Gloster?

Gloster visszajő

- CORNWALL Az agg után ment. Im, már itt van.
- GLOSTER A király
Fel van bőszülve.
- CORNWALL Most hová megyen?
- GLOSTER Lovat parancsolt. Nem tudom, hová megy.
- CORNWALL Legjobb, ha menni hagyjuk; ő maga
Vezérli önmagát.
- GONERIL Mylord, ne tartsd őt vissza semmiképp.
- GLOSTER Ah, itt az éj, a szél vadul forog,
Mértföldnyire is alig van egy bokor.
- REGAN Ó, sir! makacsnak legjobb mester a baj,
Melyet magának szerzett.
Akaratos ember önkárán okuljon.
Kaput kell zárni, mert kíséretében
Elszánt szolgálai vannak. Amire
Ők feltűzelhetik, könnyen hívő
Levén, attól jobb lesz majd óvakodni.
- CORNWALL Mylord, ez zordon éj lesz; zárj kaput.
Reganom jól beszélt. Jerünk a vész elől.

Mind el

HARMADIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Fenyér. Égiháború, mennydörgéssel és villámlással.
Kent s egy nemes találkoznak*

- KENT Ki van még itt, a rossz időn kívül?
- NEMES Egy oly kedélyű ember, mint ez éj,
Egészen nyugtalan.
- KENT Ismerlek. Hol van a király?
- NEMES Csatában
A bős elemmel; idézi a vihart,
A földet a tengerbe sújtani,
Vagy örvényző hullámmal a világot
Borítani el, hogy változzék meg arca,
Vagy véget érjen. Tépi fehér haját,
Mit vak dühében fölkap s kerget a szél,
Hogy semmivé tegye. Emberi
Csekély világában megvetni küzd
A zápor és szél visszas harcait.
Ily éjszakán, hol meghúzná magát
A kölykes medve is, s az éhsanyarta
Farkas s oroszlán féltik bőrüket,
Födetlen fejjel száguld s mindenét
A pusztulásnak engedi.
- KENT De ki van vele?
- NEMES Csak a bolond, s tréfiával törekszik
Eljátszani szívgyötrő bántalmait.
- KENT Ismerlek, sir, s bizom, hogy nem csalódom.
Egy drága üggyel bízlak meg. Viszály
Van Alban s Cornwall hercegek között,
Melyet ravaszságuk még földve tart.
Ezeknek (és kinek nem, kit magasra
Visz s trónra ültet büszke csillaga?)

2. SZÍN

*Más része a fenyérnek. A zivatar még tart
Lear s a bolond jönnek*

- LEAR Fújj, szél, szakadj meg, fújj, dühöngj! Vihar,
Felhő, omoljatok le, míg a tornyot
S a szélvitorlát elsüllyesztitek!
Ti gondolatnál gyorsabb kéntüzek,
Kengyelfutói a tölgyhasgató
Mennykőnek, hamvasszátok el
Ez ősz fejet! Világot rengető
Villám, döngesd laposra e kemény,
Kerek világot! Rombold el a
Természet műhelyét s egyszerre fojts meg
Minden csirát, miből a háladatlan
Ember keletkezik!
- BOLOND Ó komám, az udvari szentelt víz többet ér száraz házban, mint
ez az esővíz házon kívül. Jó komám, eredj, s kérd leányaid ál-
dását. Itt olyan éj van, mely nem könyörül sem a bölcs embe-
reken, sem a bolondon.
- LEAR Bőgj, ahogy bírsz, hullj, zápor; tűz, okádj!
Tűz, zápor, villám, szél nem lányaim.
Titeket én nem vádollok, elemek,
Kegyetlenséggel. Én nektek soha
Nem adtam országot, nem híttalak
Lányaimnak, nem tartoztok szót fogadni.
Teljék be hát borzasztó kedvetek.
Itt állok, rabszolgátokul, szegény,
Kór, gyenge megvetett öreg.
És mégis szolgálalkú udvaroncnak
Kell, hogy nevezzelek, kik elfajult
Két lányaimmal frígyesülve, ádáz
Hadat viseltek egy fej ellen, amely
Agg és fehér, mint ez. - Ó, ez gyalázat!
- BOLOND Akinek háza van, hova fejét dugja, annak jó fejrevalója van.
Ha a fej még lakházat nem csinált
S a gatyapőc már lakzit üt.
Tetves lesz mind a kettő. Így szokott
A koldus nőszeni mindenütt.
Ember, ki szívén gyalogol

Midőn utánad kérdezkedtem, megtagadták
A bemenetet) most újra visszatérek,
S fősvény irgalmukat kialkuszom.

LEAR Elmém bódulni kezd. Jerünk, fiam.
Hogy vagy, fiam? Fázol? Én magam is
Fázom. Hol hát a szalma, kis suhancom?
Hatalmas mester a szükség, becset
Ad a silány dolgoknak is. Jere
Szegény, bolond fiú, még egy darab
Maradt szívemből s téged szán az is.

BOLOND *(dalolva)*
Kinek csak egy kis esze van,
Ejh-hajh, mi annak zápor s szél!
Elégli sorsát, mert eső,
Az napról napra esdegél.

LEAR Igazad van, jó fiacskám.
Kenthez
Jer, vezess
Most a pajtába.

Lear, Kent el

BOLOND Ez ám csak a derék egy éj kéjenceket meghűteni. Jóslatot
mondok, mielőtt elmennék:

Míg pap sok jót mond, s tesz keveset,
A szaladhoz serfőző önt vizet;
Ha majd szabónak úrfi gyáma lesz,
S máglyán nem hithagyó, kurafi vesz,
Ha bíró minden ügyben jól ítél,
S lovag, nemes adósság nélkül él,
Ha nyelven többé pletyka nem repes,
S a zsebmetsző tolongást nem keres,
Ha pénzén uzsorás földet mivel,
S kerítő, kurva templomot emel:
Akkor lesz Albion
Zavarral teljes hon,
És oly idő jön, aki még megéri,
Hogy fő divat lesz lábbal mendegélni.
E jóslatot Merlin fogja tenni, mert én kora előtt élek.
El

3. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Gloster, Edmund jönnek*

GLOSTER Ejh, ejh, Edmund, nekem nem tetszik ez a természet elleni eljárás. Midőn engedelmeiket kértem, hogy rajta könyörülhessek, elvették tőlem saját házam használatát, s örökös kegyvesztés büntetése alatt eltiltottak róla szólalni, érte könyörögni, vagy őt akármilyen úton gyámolítani.

EDMUND Rendkívül kegyetlen, természet elleni.

GLOSTER Hagyd el: ne szólj semmit. Meghasonlás van a hercegek közt s még valami, ennél is rosszabb. Ez éjjel levelet kaptam. - Veszedelemes róla szólani. - A levelet szobámban elzártam. Ezen bántalmak, melyeket a király szenvedett, súlyosan meg lesznek torolva. A hadsereg egy része már kiszállt. Nekünk a királyhoz kell szítanunk. Én most fölkeresem, s titkon segítségére leszek. Te menj s tartsd beszéddel a herceget, hogy szánerközösemat észre ne vegye. Ha kérdezősködik felőlem, mondd, hogy rosszul vagyok s lefeküdtem. Ha meghalok is, aminthogy ezért nem kevesebb vár rám, a királyon, régi jó uramon, segítenem kell. Rendkívüli dolgok vannak készülöben, Edmund. Kérlek, légy vigyázatos.

EI

EDMUND E tiltott buzgalomról s a levélről
A herceget tüstént kell értesítnem.
S ez nagy szolgálat, s amit vesz az apám,
Mi nem kevesebb, mint minden java,
Énnekem jut. Az ifjuság fölül-
Fordul, midőn bukásnak indul az öreg.
EI

4. SZÍN

*Más része a fenyérnek, melyen kunyhó van
Lear, Kent, a bolond jönnek*

KENT Helyben vagyunk, mylord. Eredj be, jó uram.
A puszta éjnek zsarnoksága zordabb,
Mint ember elviselheti.

Zivatar

LEAR Hagyj magamra.

KENT Ó, jó uram, kérlek, menj be ide.

LEAR Ne repeszd meg szívem.

KENT Inkább a magamét!
Jerünk be, jó uram.

LEAR Te oly nagynak veszed,
Hogy bőrig áztat e vad zivatar,
Ez nálad úgy lehet. De hol nagyobb
Betegség fészkel, ott a kisebb alig
Érezhető. Futnál, ha medve jó:
De ha előtted a tenger dühöng,
Inkább a medve torkának rohansz.
Hol ment a lélek, kényes ott a test.
A fürgeteg lelkemben elveszen
Érzékeimtől minden érzetet,
Kivéve azt, mely itt szur. - Ó, gyermeki
Hálátlanság! Nem olyan-e, mintha e száj
Mégmarná e kezét, hogy tápot ad neki?
De meg fognak lakolni. Nem sirok
Többé. Ily éjszakán kizárni engem!
Zápor, szakadj, eltűröm. Ilyen éjjel,
Mint ez, kizárni! Ó, Regan, Goneril!
Jó agg apátok, aki nagyszívűleg
Odaadta mindenét. - Ez úton örülés van;
Ne többet erről, ezt kerülni kell.

KENT Eredj be, jó uram.

LEAR Menj, kérlek, magad.
Keress magadnak enyhet. Engem a vész
nem hágy eszmélnem oly dologra, mely
Még inkább fájna. Mégis bemegegyek.
A bolondhoz
Jer, menj elől, fiam. Te házatlan szegénység!
Csak menj be, menj, én még imádkozom.
S aztán elalszom.
A bolond bemegegy
Ó, ti mezetlenek,

Szegény nyomorfiak, bármerre vagytok,
 Az irgalmatlan vész dühében élve,
 Mi védi meg födetlen fejetek
 S a kiaszott testet szellős rongyokban
 Ily évszak ellen, mint ez? Ó, kevés
 Gondom volt eddig erre. Fényüzés!
 Vedd ezt a gyógyszeret; tedd ki magadat,
 S tûrd, amit túrnek a nyomor fiai,
 Hogy köztök elszórd a fölösleget,
 S mutasd meg, hogy van égben még igazság.

EDGAR *(benn)*
 Egy öl meg fél! egy öl meg fél!
 Szegény Tamás!

A bolond kiszalad a kunyhóból

BOLOND Ne jöjj be, komám, lélek van odabenn. Segítség! Segítség!

KENT Add kezed. Ki van ott?

BOLOND Lélek! Lélek! Azt mondja, neve: szegény Tamás.

KENT Ki vagy, ki itt a szalmában morogsz? Jőj
 Elő!

Edgar tébolyodottnak öltözve jő

EDGAR Féltre! Engem a gonosz lélek űz. A tuskés galagonyán keresztül-fú a szél. Huh! eredj hideg ágyadba, s melegedjél.

LEAR Két lányaidnak adtad mindened,
 S most erre jutottál?

EDGAR Ki ad valamit a szegény Tamásnak, kit a gonosz lélek keresztülhurcolt tűzön, lángon, zátonyon és örvényen, posványon és morotván, ki vánkosa alá kést tett, széke lábára hurkot kötött, ki levesébe patkánymérget vetett, s benne fölébresztette a büszkeséget, hogy egy pejlovon vágatva menjen át négy hüvelyk szélességű bürökön, és saját árnyékát mint árulót kergetse. Őrizd meg öt érzékeidet. Tom fázik. Ó, do, di, do di, do di. Őrizkedjél a forgószéltől, gonosz csillagok ragályától s a döghaláltól. Mutassatok irgalmat a szegény Tamás iránt, kit a gonosz lélek megszállt. Most megfoghatnám ott - ott - és ott meg amott.

A zivatar még tart

LEAR Hogyan? Leányai vitték ennyire?
 Mindent nekik adtál, nincs megmentve semmi?

- BOLOND Nem, megtartott egy foszlányt, különben mindnyájunknak pirulnunk kellene.
- LEAR Hát minden vész, mely a híg levegőben
Végzetszerűleg függ a bűn felett,
Leányaidra csapjon!
- KENT Nincsenek
Leányai, sir.
- LEAR Halál rád, áruló
Nem alázthatá meg a természetet
Ily mélyen más, mint gonosz lányai
Mióta lett divat, hogy a lemondott
Apák így elgyötörjék testöket?
Ó, élesagyú büntetés: e test
Nemzette a pelikán leányokat.
- EDGAR Pillicock a Pillicock-halmon ült.
Hajhó! hajhó! hajhó!
- BOLOND Ez a hideg éj mind bolondokká és őrültekké tesz bennünket.
- EDGAR Őrizkedjél a gonosz lélektől. Engedelmeskedjél szüleidnek;
tartsd meg szavadat; ne esküdjél; ne vétkezzél más ember hit-
vesével. Ne add át édes szívedet a büszke pompázásnak.
Tamás fázik.
- LEAR Mi voltál?
- EDGAR Szerelmi inas, szívben és lélekben büszke, ki hajamat
fodorítám, kesztyűt viseltem kalapomon, szolgáltam úrnőm
szíve kéjeinek, s vele a sötétség munkáját űztem. Annyi esküt
mondtam, ahány szót s megszegtem azokat az ég nyájas szí-
ne előtt. Kéjgondolatokon aludtam el, s azokat végrehajtani vir-
radtam föl. Mélységesen szerettem a bort, mindenáron a koc-
kát, s az asszonyok szerelmében túltettem a törökön. Szívem
álnok, fülem könnyenhívő s kezeimen vér volt. Disznó a reny-
heségben, róka a lopásban, farkas a torkosságban, kutya a
veszettegben, oroszlán a ragadozásban. Nehogy a cipő nyi-
korgása s a selyem suhogása a némberekhez csábítsa sze-
gény szívedet. Ódd lábaidat a bordélytól, kezedet a szoknya-
hasítéktól, tolladat a váltókönyvektől, s dacolj a gonosz lélek-
kel. A csipkebokorra hidegen csap a szél. Azt mondja: szum,
szum. Nincs semmi kardal? Dolphin fiam, Dolphin fiam, légy
veszteg; hadd szaladjon.

Folyvást zivatar van

LEAR Noked is jobb volna sírodban lenned, mint födetlen testeddel kiállanod az egek haragjának. Nem több az ember, mint ez? Nézd meg őt jól: te nem tartozol a bogárnak selyemért, az álatnak bundáért, a juhnak gyapjúért, s illatszerért a macskának. Hah, három közülünk álzott. Te maga a lény vagy. A föl nem szerelt ember nem több, mint ilyen szegény, meztelen villás állat, mint te vagy. Félre ezen toldalékokkal. Jertek, gomboljatok ki.

Vetkezni kezd

BOLOND Kérlek, komám, maradj veszteg; ez teljességgel nem úszni való idő. Most egy kis tűz a pusztában hasonló volna az agg bujának szívéhez: benne egy parányi szikra, s teste többi része hideg. Nézd, itt egy bolygó tűz jön.

EDGAR Az a gonosz lélek Flibbertigibbet. Alkonyodáskor jön s bolyog egész az első kakasszóig. Ettől származik a hályog és a farkashomály. Ő kancsalítja meg a szemeket, cserepesíti a száját, ő üszögösíti meg a búzát, s rontja meg a föld szegény teremtményeit.

Háromszor szent Vida
Gyalog bejárta a pusztát.
Kilenc csikájával
Ott találta a vasorrú banyát.
S mondta neki: add meg magad,
Hűséged esküvel fogadd,
És hordd el magad, boszorkány, takarodjál!

KENT Hogy vagy, kegyelmes úr?

Gloster jön, szövétnekkal

LEAR Ki ez?

KENT Ki jó itt? Mit keressz?

GLOSTER Kik vagytok itt? Hogy hínak?

EDGAR Szegény Tamás, ki úszó és varangyos békával él, ebihallal, gyíkkal és gótével. Ki szívének dühében, midőn a gonosz lélek megszállja, tehenganajt eszik saláta helyett, elnyeli a vén patkányokat s az árokbeli kutyát; leissza a poshadt vizeknek zöld köpönyegét; kit faluról falura korbácsoltak, kalodáztak, megbottoztak, megbüntettek és bezártak; kinek három kabátja volt háttára, hat ünge testére, paripája lovagolni s hordozni való fegyvere.

De patkány és egérke,
S ily kisdéd állatkák
Voltak Tamásnak étke
Hét hosszú éven át.

Óvakodjatok üldözőmtől. - Békével, Smolkin! hagyj békét, gonosz lélek!

- GLOSTER Hogy? nagyságodnak nincs jobb társasága?
- EDGAR A sötétség fejedelme nemes ember. Neve Modo és Mahu.
- GLOSTER Husunk és vérünk úgy elaljasult, hogy
Saját nemzójét gyűlöli.
- EDGAR Szegény Tamás fázik.
- GLOSTER Kövess, uram, hűségem ki nem állja
Lányod kemény parancsit teljesítnem.
Bár meghagyák bezárnom a kaput,
Hogy itt a zsarnok éjben künn rekedj,
De én merészlém téged fölkeresni,
S elviszlek, hol tüzet s étket találsz.
- LEAR Előbb hadd szóljak e bölccsel. Miből lesz
A mennydörgés?
- KENT Ó, jó uram, fogadd el
Ajánlatát, eredj a házba be.
- LEAR Egy szóm van még Thebának bölcs fiával.
Mi a tudományod?
- EDGAR Hogy kell a gonosz lelket megelőzni s a férgeket kiölni.
- LEAR Még egy szót kérek, csak magunk között.
- KENT Sürgesd őt menni még egyszer, mylord!
Esze ingadozni kezd.
- GLOSTER S te azt csodálad?
Folytonos zivatar
Leányai életére törnek. - Ah,
A jó Kent! Ő megmondá azt, hogy így lesz.
Szegény száműzött ember. - Gondolod,
Hogy a király megőrül? Mondhatom,
Hogy én is csaknem őrjögök. Fiam volt,
Kitagadtam őt, mert életemre tört,
Nem régen, ah, nem is régen; barátom,
Szerettem őt, mint gyermekét apa
Soha jobban nem szerette - s igazat

	Szólván, bűm megzavarta eszemet. Minő éj ez! - Kérem fölségedet.
LEAR	Bocsánat! - kérem társaságodat, Nemes bölcsész!
EDGAR	Tom fázik.
GLOSTER	Kunyhóba, fickó, menj, és melegedjél.
LEAR	Menjünk be mind.
KENT	Emerre az út, mylord.
LEAR	Vele. Én bölcsésszemmel maradok.
KENT	Kedvezz neki, jó uram, hadd hozza e Fiút magával.
GLOSTER	Hát hadd jöjjön el.
KENT	Jer, fickó, jöjj velünk te is.
LEAR	Jer, jó athéneim!
GLOSTER	Halkan! ne szóljon senki.
EDGAR	Rowland vitéz, hogy a sötét toronyhoz ért, Szavajárása lévén, így beszélt: Hujhá! pihá! brit vért orrontok itt.

Mind el

5. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Cornwall és Edmund jőnek*

CORNWALL	Bosszúmat állom, mielőtt e házat elhagynám.
EDMUND	Mit fognak rólam ítélni, hogy a természetet alávettem a job- bágyi hűségnek, borzadok rágondolni.
CORNWALL	Most értem már, hogy bátyád nem éppen elvetemültségből tört élete ellen, hanem inkább kárhozatos rosszaságában talált okot, mely őt erre indította.

- EDMUND Mily konokul bánik velem a szerencse, hogy nem lehetek igazságos, megbánás nélkül. Ez a levél, melyről szólt, s melyből világos, hogy ő is a francia párthoz tartozik. Ó, egek! vajha ez árulás ne léteznék, vagy ne nekem kellene azt felfödöznom.
- CORNWALL Jer velem a hercegnéhez.
- EDMUND Ha ezen irat tartalma való, nagy munka vár rád.
- CORNWALL Való, vagy hamis, téged Gloster urává tett. Kutasd ki, hol van atyád, hogy azonnal elfogathassuk.
- EDMUND *(félre)*
Ha a királyt gyámolítani ment, és ott kaphatom, ez még leginkább fogja nevelni a gyanút ellene. -

Cornwallhoz

Én állhatatosan megmaradok hű szolgálatomban, bármi fájdalmas is az összeütközés közötte s a vérem között.

- CORNWALL Én bízom benned, s szeretetemben jobb apára fogsz találni.

Mind a ketten el

6. SZÍN

*Szoba egy majorházban, mely a kastéllyal van kapcsolatban.
Gloster, Lear, Kent, a bolond és Edgar jönnek*

- GLOSTER Itt jobb lesz, mint a szabad ég alatt. Vegyétek jó néven. Kiegészítem kényelmeteket, amint csak tőlem telhetik. Tüstént itt leszek.
- KENT Eszének minden hatalma a türelmetlenségnek adott helyet. - Az istenek fizessék meg jószágodat.
- Gloster el*
- EDGAR Frateretto szólít s azt beszéli, hogy Nero horgász a sötétség pocsolyájában. Imádkozzál, jámbor, s őrizkedjél a gonosz lélektől.
- BOLOND Kérlek, komám, mondd meg: a tébolyodott nemesember-e vagy paraszt?

- LEAR Király! Király!
- BOLOND Nem; paraszt, kinek nemesember fia van, mert mind bolond paraszt az, ki fiát maga előtt megnemesedni hagyja.
- LEAR Hogy sisteregve százezer tüzes nyárs
Csapjon beléjük!
- EDGAR A gonosz lélek hátamba harap.
- BOLOND Mind bolond, ki a farkas szelídségében, lova lábaiban, legény szerelmében s a rima esküjében bízik.
- LEAR Bevádlom őket: meg kell lennie.
Edgarhoz
Igen tanult törvénybíró!
A bolondhoz
S te, bölcs úr, itt fogsz ülni. - Most, ti rókák!
- EDGAR Nézd, nézd, hol áll, s szemét meresztgeti. -
Hát, drága hölgy, a vallatás alatt is
Kacérkodol?
Jer, Böske, jer által a kis patakon!
- BOLOND Csónakja repedt
S nem fejtheti meg,
Mért kell tova tőled epednie honn.
- EDGAR A gonosz lélek csalogány képében kísérti szegény Tamást. A morkoláb két szárított heringet kiáltoz hasamban. Ne morogj, fekete angyal, nincs tápom számodra.
- KENT Miként vagy, sir? Hová nézsz oly merőn?
Kérlek, pihenj meg itt e vánkoson.
- LEAR Lássunk előbb a vallatáshoz. A
Tanúk hadd jöjjenek.
Edgarhoz
Foglalj helyet,
Igazságnak palástos embere!
A bolondhoz
S te, a méltányban társa, ülj e padra.
Kenthez
A törvényszékhez tartoztok ti is,
Foglaljatok helyet.
- EDGAR Járjunk el a dologban annak rendi szerint.
Ébren vagy-e, alszol-e, fűrgé juhász?
Tilosba kalandoz a juh.
Szácskádnek egy hangja elég, s juhodért

- Szíved sosem érheti bú.
Brr! a macska iromba.
- LEAR Először. Ez Goneril. Ím, eskümet teszem ezen tisztes gyülekezet előtt, megtapodta a szegény királyban atyját.
- BOLOND Lépj elő, asszonyság. Neved Goneril?
- LEAR Nem tagadhatja.
- BOLOND Bocsánat, nagyságos asszonyom, azt gondoltam, hogy zsámolyszék.
- LEAR Itt egy másik, kinek kancsal szeme
Mutatja szíve indulatait.
Fogjátok meg. Hejh! Fegyvert, fegyvert ide!
Tűz! tűz! Meg vannak vesztegetve mind.
Hamis bíró, mért hagytad szökni őt?
- EDGAR Ódd meg őt érzékeidet.
- KENT Ó, irgalom! - Sir, hol van most türelmed,
Mellyel dicsekvél, hogy megőrizted?
- EDGAR *(félre)*
Könyűim pártját fogják annyira,
Hogy álkodásom még zavarba jő.
- LEAR A kis kutyák, a Bodri, Cicka, Kedves, nézzétek csak, mind rám ugatnak.
- EDGAR Tamás utánok dobja fejét. Csiba te, rossz kutyák!
Legyen a szád fehér vagy fekete,
S midőn marakszol, tajtékkal tele:
Harapós korcs, melák, avagy agár,
Kopó, öleb, avagy vérvizsla bár,
Rövid vagy bojtos fark, mindannyitok
Nyüszögni és üvölni fog.
Ha így hozzátok sújtom fejemet,
Megugrotok, mint az eszeveszett.
Hajhó, hajrá, utcu! Jer velem a búcsúra, a vásárra és a sokadalomba. - Szegény Tamásnak száraz az ivószaruja.
- LEAR Azután boncoljátok fel Regant; nézzétek meg, mi forog a szíve körül. A természetben van-e az ok, mely szíveiket ily keménynyé teszi. -
Edgarhoz
Téged, sir, befogadlak száz lovagjaim közé, csupán ruhád szabása nem tetszik. Azt mondd talán, hogy ez perzsa öltözet; de mégis meg kell igazíttatnod.

- KENT Most, jó uram, pihenj le egy kicsit.
- LEAR Ne zajogjatok, ne zajogjatok. Bocsássátok le a függönyöket. Úgy, úgy, úgy: reggel majd megvacsorázom. Úgy, úgy, úgy!
- BOLOND S én délben megyek aludni.

Gloster visszajő

- GLOSTER Barátom, jer! Mondd csak, hol a király?
- KENT Itt, de ne zavarj: meg van háborodva.
- GLOSTER Kérlek, barátom, fogd fel karjaidba; Halálát tervezik, mint észrevettem. Itt a gyaloghintó: tedd őt oda, S eredj Doverbe, ott majd pártfogást lelsz, S szíves fogadtatást. Vidd uradat. Ha csak fél órát késele: élete Bizonyos veszélynek van kitéve, s a Tiéd s mindé, kik védni készek őt. Vedd fel s kövess: én majd gyors kalauzt Adok, hogy biztosan mehessetek.
- KENT Az elnyomott természet aluszik. Talán az alvás írt adhatna még Feldúlt eszére, mely súlyos beteg lesz, Ha most nem nyughatik.
A bolondhoz
Vegyük fel
Urunkat; jer: te hátra nem maradhatsz.
- GLOSTER Jerünk, jerünk.

Kent, Gloster s a bolond elviszik a királyt

- EDGAR Ha főbijeink is szenvednek velünk, Kis bajnak látszik, mit mi szenvedünk. Legtöbbbet tűr, ki tűr s szenved maga, Kit a szabad, vig élet elhagya. De a lélek megbír bármily sokat, Ha búban lel osztályos társakat. Mi könnyen hordom most e kintehert, Mely engem sújt, de egy királyt levért: Ő gyermek-, én atyátlan. Most, Tamás, Várd a mozgalmak végét és vigyázz Ha jobbra fordul a balvélemény, Mely szégyent ejte rajtad s lesz remény Igazoltan visszanyerni jogodat.

Úgy vedd fel ismét régi arcodat.
S akármi történjék ez éjszaka,
Csak bizton menjen a király tova.
Hallga! Hallga!
El

7. SZÍN

*Csarnok Gloster palotájában
Cornwall, Regan, Goneril, Edmund, szolgák jönnek*

CORNWALL Menj sietve férjedhez, a herceghez, s mutasd neki e levelet. -
A francia hadsereg már partra szállt. - Kutassátok fel az áruló
Glostert.

Néhány szolgál el

REGAN Tüstént föl kell akasztani.

GONERIL Ki kell vájni szemét.

CORNWALL Engedjétek őt az én haragomnak. Edmund, menj el hűgunk
társaságában. A bosszú, melyet áruló apádon venni kényszer-
rülünk, nem arravaló, hogy lásd. Sürgesd a herceget, hova
most mégy, hogy minél előbb készen álljon. Nekünk is azt kell
tennünk. Gyors futárokat fogunk tartani, kik az értekezést kö-
zöttünk fenntartsák. Éljen boldogul, drága hűgom.

Edmundhoz

Éljen boldogul, Gloster gróf.

Oszvald jó

Nos, nos? Hol a király?

OSZVALD Lord Gloster vitte el.
Lovagjai, mintegy harminchatan,
Itt a kapunál találkozván vele,
Együtt menének el Dover felé,
Hol, mint dicsekszenek, jól fegyverelt
Barátaik vannak.

CORNWALL Szerezzen lovat
Úrnőd számára.

GONERIL Édes lord s öcsém,
Éljen boldogul.

Goneril, Edmund, Oszvald el

CORNWALL Járj boldogúl. -
 Keressétek Glostert, az árulót,
 Hozzátok őt kötözve, mint a tolvajt.
Több szolgál el
 Bár életét, míg el nem ítéltetik,
 Nem támadhatjuk meg: mégis hatalmunk
 Szolgáljon egyszer a haragnak, amit
 Gáncsolnak bár, gátolni nem lehet.
 Ki az ott? Az áruló?

Szolgák visszajőnek Glosterrel

REGAN Hálátlan róka, ő az!
 CORNWALL Meg kell kötözni száraz karjait.
 GLOSTER Mit akar nagyságod? Jó barátaim,
 Vendégim vagytok, gondoljatok erre
 És ne csúfoljatok meg.
 CORNWALL Kössétek meg, ha mondom.

Szolgák kötözik

REGAN Jól erősen.
 Fertelmes áruló te!
 GLOSTER Embertelen nő! én az nem vagyok.
 CORNWALL Kössétek e székhez. Várj csak, gaz zsvány.

Regan Gloster szakállát tépi

GLOSTER Az istenekre! ez már nemtelenség?
 Szakállam tépni!
 REGAN Ősz, s ily áruló!
 GLOSTER Te semmirekellő nő; amit kitépsz
 Államról, minden szál föléled és
 Vádolni fog. Házigazdád vagyok.
 Nem kéne vendégszerető arcomon
 Rabló kezekkel dúlnod. Mit akarsz?
 CORNWALL Szólj, sir, Frankhonból milyen levelet
 Kapál legújabban.
 REGAN Szólj egyszerűn,
 Mi tudjuk a valót.

REGAN Vessétek őt ki a kapun: szagolja
Dover felé az útat. - Nos, mylord,
Hogy vagy?

CORNWALL Megsebesültem. Jer velem. -
Ei e szemetlen gazzal. - E döggöt
Vessétek a szemétre. - Regan, én nagyon
Kezdek vérezni. Rosszkor jött e seb.
Jer, nyújtsd karod.

Cornwall, Regan által vezetve el, szolgák feloldják Glostert s elvezetik

ELSŐ SZOLGA Ha ez ember is jó véget ér,
Nem félek elkövetni bármi bűnt.

MÁSODIK SZOLGA Ha e nő
Sokáig él s természetes halált ér,
Szörnyekké lesznek mind az asszonyok.

ELSŐ SZOLGA Kisérjük a grófot s adjuk a
Bedlamot mellé: mint kóbor bolond,
Minden dologra kész.

MÁSODIK SZOLGA Eredj utána.
Vérző szemére én majd szöszt hozok
S tojás fehérit. Az ég legyen vele!

Kétfelé el

NEGYEDIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Fenyér
Edgar jó*

- EDGAR Jobb így: megvetve lennünk s tudni azt,
Mint megvetetten hallanunk hizelgést.
Ki a szerencse elhányt rongyaként
Legrosszabb állapotját érte el:
Az még remélhet, s nincs mit félnie.
Siralmas változás csak boldogot sújt,
Inség kacagja azt. Légy üdvözölve,
Te testetlen lég, melyet ölelek!
Ki porba fúttál, a boldogtalan
Szélvészeidtől többé nem remeg.
Gloster egy aggastyántól vezetve jó
Ki jön? ah, apámat hozzák betegen.
Világ, világ, világ! ha nem gyülnénk
Ily rendkívüli változásidért,
Kor alatt az élet nem görbedne meg.
- AGGASTYÁN Jó mylord, én a te bérlőd voltam, bérlője voltam már atyádnak
is, összesen mintegy nyolcvan évig.
- GLOSTER Menj, jó barátom, menj, siess el.
Vigasztalásod rajtam nem segít,
Neked meg árthat.
- AGGASTYÁN Ah, uram, hiszen nem láthatod utad.
- GLOSTER Nekem nincs útam, és azért szemekre
Nincs szükségem: botlottam, míg szemem volt.
Gyakran láttuk: erőnk könnyelművé tesz
S fogyatkozásink kényelműnkre vannak.
Ó, drága Edgarom, ki apád dühének
Vagy martaléka, ó, csak azt megérném,
Tapintásommal megláthatni téged:
Azt mondanám, hogy ismét van szemem.

- AGGASTYÁN Hejh! ki van itt?
- EDGAR *(félre)*
Ó, istenek! ne mondja senki, hogy
Legrosszabbúl van: én most gonoszabbul
Vagyok, mint bármikor.
- AGGASTYÁN Szegény bolond Tamás.
- EDGAR *(félre)* S jöhet gonoszb is még. Nem leggonoszb,
Míg azt mondhatjuk: ez volt leggonoszb.
- AGGASTYÁN Hová mégy, fiú?
- GLOSTER Koldús?
- AGGASTYÁN Bolond és koldus egyszersemind.
- GLOSTER Még kell eszének lenni, mert különben
Nem koldulhatna. A múlt éjviharban
Láték egy ilyen legényt; azt gondolám;
Az emberek csak férgék, s enfiám
Jutott eszembe, ámbár még vele
Eszem meg nem barátkozott: azóta
Többet hallottam. Amik a legyek
A pajkos gyermekeknek, az vagyunk
Az isteneknek mink; mulatkozásból
Ölnek bennünket.
- EDGAR *(félre)* Hogy történhetett?
Rossz mesterség, a búnak bohóca lenni,
Gyötörve más s magunkat. -
Glosterhez
Jó napot,
Uram.
- GLOSTER Ez a meztelen fiú?
- AGGASTYÁN Igen, mylord.
- GLOSTER Úgy kérek, távozzál. S ha volna kedved
Dover felé egy-két mérföldnyire
Utánunk jönnöd, kérek, tedd meg azt
A régi vonzalomból, s hozz ez árva fejnek
Egy kis gunyát: most már majd ez vezet.
- AGGASTYÁN Ah, sir! hisz ez bolond.
- GLOSTER Időnk csapása, hogy bolond vezet vakot.
Tedd, mit mondtam, vagy inkább, ami tetszik,
Csak távozz.

- AGGASTYÁN Elhozom legjobb ruhámat,
Akármilyen történet. *(El)*
- GLOSTER Meztelen ember, hejh!
- EDGAR Szegény Tamás fázik. -
(Félre)
Nem titkolhatom tovább.
- GLOSTER Jer ide, cimbora!
- EDGAR *(félre)* És mégis kell.
Glosterhez
Az Isten tartsa meg
Édes szemeidet: vérzenek.
- GLOSTER Tudod az utat Dover felé?
- EDGAR Ismerek minden sövényhágcsót és léckaput, kocsit és ösvényt. Szegény Tamást kizavarták ép eszéből. Ég őrizzen meg, jó embernek fia, a gonosz lélektől! Szegény Tamást öt rossz szellem szállotta meg egyszerre: a bujaságé, Obidicut; Hobbidance, a némaság fejedelme; Mahu, a tolvajságé; Modo, a gyilkosságé; s Flibbertigibbet, az arcfintorgatásé és mekegésé, mely azóta a szobalányokba és komornákba költözött. És így, Isten áldjon, uram.
- GLOSTER Fogadd itt ez erszényt. Ime, kit az ég
Minden csapása sújtott, némileg.
Romlásom által a boldogabb te lettél.
Csak mindig ilyen osztályt, istenek!
Hogy a dúsgazdagok és kéjtől zabáltak,
Kik rendelésid megvetik, s akik
Nem akarnak látni, mert nem érzenek,
Hadd érezzék rögtön hatalmadat.
S így bőkezűleg szétmegy a fölösleg,
S jut és marad mindenkinek. - Ismered
Dover?
- EDGAR Igen, uram.
- GLOSTER Egy szirt van ott,
Melynek magas tetője rémesen
Függ a szomszéd mélység fölött.
Vigy engem annak legszélére, s ami
Rajtam becses van, azt én nyomorod
Enyhítésére nyújtom. Onnan aztán
Kalauzra nincs szükségem.

EDGAR

Add kezed,
Szegény Tamás vezetni fog.

Mindketten el

2. SZÍN

*Tér Alban herceg palotája előtt
Goneril s Edmund jönnek, mindjárt utánok Oszvald*

GONERIL

Légy üdvöz itt, mylord. - Csodálkozom, hogy
Kegyess férjünkkel nem találkozánk.
Oszvaldhoz
Nos, hol van urad?

OSZVALD

Ott benn van asszonyom; de
Úgy ember meg nem változott soha.
Beszéltem a seregről, mely kiszállott,
S mosolygott rajta. Jelentém, hogy te jössz,
S azt mondta: annál rosszabb. És amint
A pártütő Glosterről értesítém,
S fia hú szolgálatáról, ostobának
Hítt, s azt mondá, hogy ez fonák beszéd.
Szeretni látszott, ami visszatetszős,
S min örülni kelle, bántalmára volt.

GONERIL

(Edmundhoz) Úgy hát ne menj el. - Gyáva lelke nem
Mer vállalkozni. Bántalmat nem érez,
Csakhogy ne kelljen érte megfelelni.
Vágyunk, miről útközt szólánk, sikerülhet.
Menj vissza, Edmund, bátyámhoz: siettesd,
Hogy gyűjtse össze s hozza el hadát;
Én itthon fegyvert váltok s a guzsalyt
Férjemre bízom. E hú szolga lesz
Köztünk a hírnök. És ha magadért
Szerencsét mersz próbálni, nemsokára
Megtudhatod úrnőd kívánatát.
Emlékjelt ad neki
Viseld ezt és ne szólj. Hajtsd meg fejed:
Ha szólni bírna e csók, egekig
Emelné lelkedet. Érts meg, s üdv veled.

- EDMUND Halálban is tiéd.
Edmund el
- GONERIL A kedves, drága Gloster!
Ó, mily különbség férfi s férfi közt!
A nő vonzalma téged illet; ágyam
E balga embert csak bitolja.
- OSZVALD Úrnóm!
A herceg jó. (E!)
Alban jó
- GONERIL Egy füttyentésre én is
Csak méltó volnék.
- ALBAN Ó, Goneril,
Te nem vagy méltó a szemétre, melyet
Szemedbe hord a szél. Én rettegem
Kedélyedet. Természet, mely saját
Kútfőjét megtagadja, nem maradhat
Korláti közt meg. Amely ág magát
Letépi s önként megszakad tövétől,
Idő előtt elhervad s a halálnak
Lesz áldozatja.
- GONERIL Ne többet. Ez nagyon
Idétlen szöveg.
- ALBAN Silány a jóság s bölcsesség silánynak;
Magának tetszelg a piszok. Mit tettetek?
Nem lányok, tigrisek! hogy lehetett
Atyát, ily tisztos ősz, kit tisztelettel
Nyalt volna még a súnó medve is,
Embertelen vadsággal, elfajultan
Igy örületbe hoznotok?
Hogy tűrheté jó bátyám, férfi és
Uralkodó, ki annyi javával élt?
Ha isteneknek látható keze
Nem sújt le rögtön, megtorolni e rút
Bántalmakat, még eljön az idő,
Hogy az emberiség, a tenger szörnyeként,
Egymást emészti fel.
- GONERIL Lágyszívü férfi! akinek
Arcod van, hogy megüssék, és fejed,
Hogy szégyen érje; akinek
Agyában nincs szem, megválasztani
A bántalomtól a becsületet;

- GONERIL *(félre)* Félig szeretem.
De özvegy lévén, s Glosterem vele,
Légváram gyűlölt életemre dőlhet.
Másképp az újság nem rossz. -
Fenn
 Elolvason,
 S választ írok. *(El)*
- ALBAN Hol volt akkor fia,
 Mikor szemeit kivájták?
- HÍRNŐK A myladyt
 Kísérte ide.
- ALBAN De nincs itt.
- HÍRNŐK Nincs, jó mylord.
 Már visszaútjában találtam őt.
- ALBAN Tud ő a szörnyü tettről?
- HÍRNŐK Ó, igen, mylord.
 Ő adta fel, s azért ment el hazonnan,
 Hogy büntetése annál szabadabban
 Hajtassék végre.
- ALBAN Én élek, Gloster, a király iránti
 Részvéted meghálálni és szemed
 Világát megbosszúlni. - Jer, barátom,
 S beszéld el, amit még tudsz.

Mindketten el

3. SZÍN

*Francia tábor Dover mellett
Kent és egy nemes jönnek*

- KENT Nem tudod okát, miért ment vissza oly hirtelen a francia király?
- NEMES Még egy s más rendezetlen maradt,
 S azóta, hogy eljött, újra fölmerülvén,
 Honát veszélybe s rémületbe hozta.
 Személyes visszatérte okvetetlen
 Szükségessé lett.

- KENT Előbb
Volt ez, mint a király elútazott?
- NEMES Nem, azután.
- KENT Jól van, sir. A szegény boldogtalan Lear
A városban van. Jobb óráiban
Felfogni látszik, hogy mit akarunk,
De semmiképpen rá nem vehető, hogy
Lányához menjen.
- NEMES Miért, jó uram?
- KENT A szégyen tiltja őt: hogy szívtelen volt
E lányától áldását megtagadni,
Hogy messze földön minden vak esetnek
Kitette őt, és drága jogait
Az ebszívű lányoknak adta át.
E dolgok lelkét úgy megmérgezik,
Hogy égő szégyen tartóztatja vissza
Cordeliától.
- NEMES A szegény király!
- KENT Nem tudsz-e hírt Cornwall s Alban felől?
- NEMES Hadseregök megindult.
- KENT Jól vagyon, sir.
Most majd urunkhoz viszlek s nála hagyjak,
Hogy rá gondot viselj. Még nagy okom van
Egy ideig titkolózni. És ha majd
Valódi képemben kiállhatok,
Hogy ismeretségedbe juttatál,
Nem bánod meg. Most, kérlek, jer velem.

Mindketten el

4. SZÍN

Ugyanott. Tábor Cordelia, az orvos, katonák jönnek

- CORDELIA Ah, ő az! Éppen most ment erre el,
Őrülden, mint a feldúlt tengerek,

Fennhangon énekelvén s koszorúja,
Vadfüstikék, tikhúr, bogánecs, bürök,
Kakukvirág, konkoly s minden, mi gyom
Az éltető gabonák közt terem.
Egy század menjen érte, kutassa át
Holdankint a magasranőtt vetést,
És hozza őt előnkbe.
Egy tiszt el.

A tudomány
Mit képes tenni, elrabolt eszét
hogy visszaadja? ki rajta segíteni bír,
Jutalmul kapja minden kincsemet.

ORVOS Van eszköz, asszonyom. Legelső
Természetes dajkánk, a nyugalom,
Mit nélkülöz. De van bőven ható
Füvünk azt visszahozni, s erejük
Képes bezárni a bánat szemét.

CORDELIA Ti szent csodák, s minden fel nem fedett
Erői a földnek, sarjadjatok fel
Könnyűimen, hogy enyhet és segílyt
Nyújthassatok szegény jó betegemnek! -
Keressétek, míg féktelen dühe
Fel nem dulanja éltét, mely magát
Vezetni nem képes. (*Hírnök jó*)

HÍRNÖK Asszonyom!
Újságot hoztam. A brit hadsereg
Útban van erre.

CORDELIA Azt előbb tudók már,
S mert vártuk, el vagyunk készülve rá.
Ó, kedves, jó atyám, ez a te ügyed,
Miért most síkra szállok. A hatalmas
Frankhon megszánta búmat s szüntelen
Esdő könnyűimet. Nem felfuvalkodás,
Mi harcra indított, de vonzalom,
Hő vonzalom s szegény atyám joga.
Ó, vajha már láthatnám s hallanám őt.

Hírnök jó

5. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Regan és Oszvald jőnek*

- REGAN Csakugyan kiindult már bátyám hada?
- OSZVALD Igen, asszonyom.
- REGAN Személyesen velök van ő is ott?
- OSZVALD Nagy bajjal bírhaták rá.
Nővéred a valódi katona.
- REGAN Edmund úr nem szólt otthon az uraddal?
- OSZVALD Nem, asszonyom.
- REGAN Mit foglalhat magában
Nénémnek e hozzá írt levele?
- OSZVALD Azt nem tudom, asszonyom.
- REGAN Úgy hiszem,
Nagy balgaság volt Glostert, vak levén már,
Életben hagyni. Hová csak érkezik,
Minden szívet fellázít ellenünk.
Edmund talán, megszánya nyomorát,
Vak életének véget vetnie
S egyúttal ellenségünk erejét
Kémleni indult.
- OSZVALD Okvetetlen
Utána kell sietnem e levéllel.
- REGAN Hadunk holnap megyen: maradj velünk;
Az út nem biztos.
- OSZVALD Nem lehet, asszonyom.
Úrnóm lelkemre kötötte az ügyet.
- REGAN Miért ír Edmundnak? Üzenetét
Nem mondanád meg szóval? Nincs-e tán -
Mit is tudom, mi? Én kegyembe veszek.
Hagyd e levelet feltörnöm.
- OSZVALD Asszonyom,
Jobban szeretném -

- REGAN Úrnőd, jól tudom,
Nem szereti férjét. Ez már bizonyos;
S végső ittlétekor sokat jelentő
S igen csodálatos szemeket vetett
Nemes Edmundra. S én tudom,
Hogy meghízottja vagy.
- OSZVALD Én, asszonyom?
- REGAN Jól érts meg. Én tudom jól, hogy te az vagy.
Azért tanácslom, jegyzd meg magadnak:
Uram meghalt; Edmund s én egyezénk,
S illőbb is ő hozzám, mint asszonyodhoz.
Ebből ítélhetsz. Add ezt át neki,
Kérlek, ha feltalárod. És ha úrnőd
Mindezt megtudja tőled, mondd neki,
Kérlek, hogy tartsa ildomhoz magát.
Élj boldogul. Ha a vak árulónak
Hírét történnék hallanod, jelentsd, hogy
Jutalmat kap, ki őt agyonveri.
- OSZVALD Bár én találnék rá, majd megmutatnám,
Mily párthoz tartozom.
- REGAN Élj boldogul.

Mindketten el

6. SZÍN

*Vidék Dover mellett
Gloster és Edgar, ez paraszt öltözetben, jönnek*

- GLOSTER Mikor leszünk már a hegy tetején?
- EDGAR Most hágunk fel. Nézd, hogy erőlködünk.
- GLOSTER Úgy tetszik, ez sík föld.
- EDGAR Borzasztó meredek.
Halkan! hogy zúg a tenger, hallod-e?
- GLOSTER Valóban nem.

- GLOSTER Szivemből
Kivánom ezt neked.
- EDGAR Ha tréfát üzök csüggedt szellemével,
Azért teszem, hogy meggyógyítsam őt.
- GLOSTER Nagy istenek! lemondok a világról
És színetek előtt békével teszem le
Nehéz gyötrelmemet. Ha még tovább
Bírhatom, s perbe nem szállnék örök
Végzéstekkel, természetem leégett
És útált része elhamvadna úgyis.
Ha Edgar még él, áldjátok meg őt! -
Fiú, élj boldogúl.
- EDGAR Te mégy? élj boldogúl.
Gloster ugrik s hosszában elesik
És mégis félnem kell: a képzelődés
Életkincsét el nem rabolja-e,
Midőn az élet önmagát kitárja,
Hogy ellopassék. Ott ha volna most,
Hol képzeli, hogy van, nem képzene többet. -
Uram, barátom, szólj! hejh, hallod-e? -
Talán meg is halt. - Nem, nem, éledez. -
Glosterhez
Ki vagy, uram?
- GLOSTER Hagyj meghalni; félre tőlem.
- EDGAR Habár ökörnyal lettél volna, toll,
Vagy lég, lebukván oly sok ölnyire,
Elzúzottál vón, mint tojás. De te
Lihegsz, van súlyod, nem vérzel, beszélsz,
S ép vagy. Tíz árboc egymás tetején
Nem volna oly magas, mint amennyiről
Egyenest leestél. Életed csoda.
Szólj még egyszer.
- GLOSTER De hát leestem-e?
- EDGAR Csak e meszesnek rémséges fokáról.
Nézz bár föl: az éles torku pacsirta is
Elvész ott fenn a szem elől, s nem hallható.
- GLOSTER Hajh! nincs szemem. - A nyomor
Meg van hát fosztva a jótéteménytől,
Halállal véget vetni önmagának?
Az mégis némi vigaszt adott, míg az

- LEAR Hah, Goneril! fehér szakállal! Ők hízelegtek nekem, mint az eb. Azt mondták: fehér szálak vannak szakállamban, míg fekete sem volt. Mindenre, mit szólék, igent és nemet mondtak. »Nem és igen« egyszersem nem jövendölt jól. Midőn az esőben, a szélben dideregtem, s a mennydörgés nem akart megszűnni parancsomra, ott találtam őket, ott éreztem őket. Hagyjátok el: ők nem urai szavoknak. Azt mondták: minden vagyok. Hazudság: én nem vagyok lázmentes.
- GLOSTER E hangjárásra jól emlékezem.
Nem a király ez?
- LEAR Ízről ízre király.
Ha szemet meresztek, nézd, mint reszket a nép.
Im, most kegyelmet adok annak ott.
Mi volt a vétked? Házasságtörés?
Nem kell meghalnod. Házasságtörésért?
Nem, nem! Hisz az ökörszem is úgy él, s az aranyos
Kis légy szemlátomást bujálkodik.
Hadd menjen a pázrás. A fattyu Gloster
Jobb volt atyjához, mint törvényes ágyban
Nemzett leányaim. Csak rajta, bujaság!
Katonaságra van szükségem. Nézd csak azt a
Bárgyún mosolygó hölgyet: arca szinte
Havat jósol a combjai tövébe,
Erényt fitogtat, s elfordul, ha csak
Nevét hallja a kéjnek. S a görény
S a sárló kanca nem rohan neki
Mohóbban, mint ő. Centaurok alul,
Bár asszonyok különben. Csak övig
Birják az istenek; mi azon alúl van,
Az mind az ördögé: ott a pokol,
Ott a sötétség, ott a kéngödör,
Mely forr és ég, ott bűz van és enyészet.
Huj, huj! Pihál!
Adj egy nehezék pézsmát, jó gyógyszerárus, hadd édesítsem
meg képzeldésimemet. - ltt a pénzed.
- GLOSTER Ó, hagyj kezet csókolnom!
- LEAR Hagyd előbb
Letörlenem a halandóság szagát.
- GLOSTER Ó, természetnek roncsolt műve! A nagy
Világ is így kopik majd semmivé.
Ismersz-e engem?

- LEAR Jól emlékezem szemeidre. Reám kacsingatsz? - Nem, vak Cupido, kövess el, amit csak bírsz, én nem fogok szeretni. Olvasd ezt a kihívást, nézd meg csak ezen vonásokat.
- GLOSTER Minden betűje egy nap volna bár,
Nem láthatom.
- EDGAR A hírek nem hívék ezt.
Hogy így van, szívem megszakad belé.
- LEAR Olvasd!
- GLOSTER Hogyan? ez üres szemekkel?
- LEAR Oho! Hát úgy vagyunk? Nincs szem a fejedben, sem pénz az erszényedben? Szemed súlyos, erszényed üres állapotban van? S mégis látod, hogy foly a világ?
- GLOSTER Érezve látom azt.
- LEAR Hogyan? Megtébolyodtál? Az ember szem nélkül is láthatja, hogyan folyik a világ. Nézz a füleddel: lásd, mint korholja ama bíró az együgyű tolvajt. Köztünk maradjon. Cseréljük fel a helyeiket, s pár, nem pár - melyik a bíró, melyik a tolvaj? - Láttál-e koldust, kit a gazdag kutyája megugatott?
- GLOSTER Igen, uram.
- LEAR S hogy a szegény pára elfutott a kutya elől? Ez a tekintély valódi képe.
A kutyának is engedelmeskednek, ha hivatalban van.
Gaz hajdú, vond el véres jobbodat!
Miért vesszőzöd a ringyót? Saját
Hátadra verj. Leghőbb vágyad, vele
Azt tenni, amiért most megvered.
Uzsorás csenészt akasztat. Rongyokon
Keresztüllátszik a kis vétek is,
Prémes bekecs s palást mindent befed.
Borítsd arannyal a bűnt, és a törvény
Lándzsája rajta kártétlen törik meg;
Göngyöld rongyokba, s a törpe szalmaszál
Keresztülszúrja. Senki sem bűnös,
Ha mondom, senki! Én segítem őket.
Hidd meg, barátom, akinek hatalmad
Van a vádló száját bezárni. Tégy fel
Szemüveget s mint megrögzött csaló,
Látszódjál látni, mit nem látsz. No csak, no!
Csizmámat húzzátok le. Jobban!
Még jobban! Így.

EDGAR Ó, mennyi mélység s mennyi képtelenség!
Az örületben ész!

LEAR Ha sorsomon kívánsz könnyezni, vedd
Szemeimet. Jól tudom, ki vagy. Neved
Gloster. Legyen türelmed; sírva jöttünk
Ide. Jól tudod, hogy amint legelőször
Léget szagoltunk, síránk és üvölténk.
Én prédikálok most neked: figyelj rám.

GLOSTER Ó, fájdalomnak napja!

LEAR Születésünkkor sírunk, hogy a bolondok
E roppant színpadára feljövünk.
Jól áll ez a kalap? Pompás hadicsel
Lehetne, egy csapat lovat daróccal
Patkolni. Én próbát teszek veled,
S ha én e vöket egyszer megcserkelem,
Ó, akkor öld, öld, öld, öld, öld!

Egy nemes jó, kísérettel

NEMES Ó, itt van; tartsátok fel őt. Uram,
Kedves leányod -

LEAR Nincs mentség? Hogyan?
Elfogva? Én valóban a szerencse
Természetes bolondja vagyok. Jól bánjatok
Velem, váltságom meglesz. Hozzatok sebészt;
Agyban vagyok megsértve.

NEMES Mindened lesz.

LEAR Nincsen segéd? Minden magamra száll?
Ez képes az embert sóvá tenni, hogy
Szemét használja kerti kannaként,
Az ősz porát elverni.

NEMES Jó uram -
Bátran halok meg, mint egy vőlegény. Mit?
Vigan leszek! Jertek. Király vagyok.
Tudjátok ezt, urak?

NEMES Királyi férfi vagy,
S mi engedelmes szolgáid vagyunk.

LEAR Még él; ha el akarjátok fogni, futtában kell elfognotok. Uccu!
Hajrá!

Elszalad, a kíséret utána

NEMES Siralmas látvány még szegényben is,
Hát még királyban! - Még van egy leányod,
Az majd megváltja a természetet
A közátoktól, mit két lányod hozott rá.

EDGAR Légy üdvöz, sir.

NEMES Siess, sir. Mit akarsz?

EDGAR Mi hírt tudsz a közelebbi ütközetről?

NEMES Meglesz bizonynal; közhír, s tudja azt
Minden, ki képes szót megérteni.

EDGAR Bocsánatoddal! Milyen messze áll
A másik had?

NEMES Közel, s gyors haladásban.
S a főhad minden órán várható.

EDGAR Köszönet, uram, csak ezt akartam.

NEMES Ámbár
Magánügyért jött által a királyné,
Serege már megindult.
EI

GLOSTER Örök, jó istenek
Vegyétek éltem, hogy rossz szellemem
Ne kísértsen meghalni, mielőtt
Tetszéstek volna.

EDGAR Jól imádkozál, apó.

GLOSTER Nos hát, uram, ki vagy te?

EDGAR Én nagyon
Szegény ember, megbénított a sors
Sok-sok csapása, múlt és meglévő
Keservek iskolájában tanultam
Irgalmas lenni. Nyújts kezet: tanyára
Vezetlek innen.

GLOSTER Fogadd szives hálámat. Az egek
Legjobb áldása szálljon érte rád
Ezer meg ezerszer.

Oszvald jő

OSZVALD Hó, ez jó szerencse!
A díj enyém. - Szemetlen rossz fejed

Említe, jó szolgálatot tehetnek.
 Meghalt. Csak kár, hogy nem más ölte meg.
 Hadd lássuk. Megbocsáss, gyengéd viasz; -
 Ne vádolj, illem. Hogy az ellenünk
 Titkához férjünk, feltépnők szívét;
 Hát még e papirost.

Olvas

»Emlékezz kölcsönös fogadalmainkra. Sok alkalmad akadhat
 őt eltenni az útból. Ha akaratod nem hiányzik, idő és hely talán
 sikeresen ajánlkozni fognak. Semmit sem nyertünk, ha mint
 győző tér vissza. Akkor én rab vagyok, s ágya börtönöm.
 Ments meg annak utálatos melegétől, s foglalj el helyét fárad-
 ságodért. Nőd (bár így mondhatnám) s engedelmes szolgálód:
 Goneril.«

Ó, női vágy határtalan világa!
 Összeesküvés derék férje ellen!
 S cserébe érte öcsém! A homokba
 Leáslak itt, gyilkos bujálkodóknak
 Istentelen követje. S annak idején
 Ez átkos íratot benyújtom a halál
 Környezte hercegnek. Rá nézve jó, hogy
 Halálad s a rád bízott terveket
 Elmondhatom neki.

Edgar kiviszi a holttestet

GLOSTER A király megőrült. S még idegzetem
 Olyan szilárd, hogy én fenn járhatok
 Roppant keservem éber érzetével.
 Mért nem vagyok bódult? Úgy bánatomtól
 Külön válnának gondolatjaim,
 S a fájdalom hiú ábrándozásban
 Elvesztené eszméletét.

*Távrolról dobszó
 Edgar visszajő*

EDGAR Nyújtsd karodat.
 Úgy tetszik, dobszót hallok. Jer, apó,
 Egy jó barátomhoz viszlek.

Gloster, Edgar el

7. SZÍN

*Sátor a francia táborban
Cordelia, Kent és az orvos jőnek*

- CORDELIA Ah, jó Kent, mit tegyek, hogy amig élek,
Jóságod megszolgáljam? Ahhoz éltem
Rövid lesz és minden mérték csekély.
- KENT Elismerés a legszeb díj. - Amit
Elmondék, az mind egyszerű valóság.
Nem több, nem kevesebb.
- CORDELIA Végy más ruhát,
Ez öltözet rossz órák emléke.
Ó, vedd le, kérlek.
- KENT Megbocsáss, nemes hölgy!
Ha fölfedem magam, tervemnek ártok.
Ajándékul azt kérem, hogy ne ismerj,
Mig én s az idő nem javalljuk.
- CORDELIA Hát legyen
Úgy, jó mylord.
Az orvoshoz
Miként van a király?
- ORVOS Még alszik, asszonyom.
- CORDELIA Jó istenek,
Javítsátok kidúlt természetének
Roppant törésit s hangoljátok újra
Zavartan rezgő érzelmeit e
Gyermekké lett apának!
- ORVOS Most, ha tetszik
Felségednek, felköltjük a királyt.
Már régen alszik.
- CORDELIA Tudásod vezessen,
S tedd, mit legjobbnak látsz. Felöltözött?
- Szolgák Leart egy széken behozzák*
- ORVOS Igen, asszonyom; mély álma közben új
Ruhát adánk rá.

- KENT Légy itt jelen, kegyelmes asszonyom,
Midőn fölkeltek; nem kételkedem,
Hogy enyhültebb lesz.
- CORDELIA Jól van.
- Zene*
- ORVOS Közelebb
Méltóztassál. - De hangosabb zenét!
- CORDELIA Hajh! drága jó atyám! Tégy ajkaimra írt,
Ó, gyógyulás, és hozzon enyhet e csók
A durva bánatomra, mit nővérim
Tisztes korodra szórtak.
- KENT Ó, drága jó királynő!
- CORDELIA Ne lettél volna atyjuk, akkor is
Irgalmazhattak volna hóhajadnak.
Oly arc-e ez, melyet kitenni kelle
A küzdő szélnek, hogy zord kitörésű
Mennydörgések közt szembeszálljon a
Cikázó villám gyors csapásával,
Virrasszon (ó, szegény feje)
Ily hús sisakban? Ellenség kutyáját,
Ha megmart volna bár, ily éjszakán
Tüzem mellé bocsátnám. És, szegény
Atyám, neked disznókkal s nyomorult
Csavargókkal kellett megosztanod
A silány, penészes almot. Hajh, csoda,
Hogy eszeddel egyszersmind az élet is
Véget nem ért. - Ébred. Szólítsd meg őt.
- ORVOS Szólj, asszonyom, te; az legüdvösebb lesz.
- CORDELIA Uram király, mint vagy? Hogy érezi
Magát felséged?
- LEAR Ah, méltánytalanság
Engem kivennetek a sírból. Te egy
Meboldogultnak lelke vagy. De engem
Tüzes kerékhez köttek, hogy könyűim
Ugy áthévülnek, mint az olvadtott érc.
- CORDELIA Ismersz-e engem?
- LEAR Szellem vagy, tudom.
Mikor haltál meg?

- CORDELIA Ó, még nagyon, nagyon távol van.
- ORVOS Aligha ébren van, még hagyjuk egy kevésbé.
- LEAR Hol voltam, hol vagyok, szép napvilág?
Szörnyen megcsaltak. Mást ha így találnék,
Meghalnék szánalomból. Nem tudok
Mit szólni. Nem mernék reá fogadni,
Hogy ez az én kezem. Lássuk csak: e tű
Szúrását érzem. Bár tudnám, hogyan
És mi vagyok.
- CORDELIA Ó, nézz reám, uram.
S tedd rám kezed, hogy áldjon meg. - Nem így,
Ne térdepelj.
- LEAR Kérlek, ne üzzetek
Tréfát velem. Valóban, én bohókás,
Gyarló öreg vagyok, már nyolcvan éves,
Sőt több is annál, s nyíltan szólva, félek,
Hogy nem vagyok valódi eszemen.
Úgy tetszik, ismerlek, sőt ismerem
Ez embert is. S mégis kételkedem.
E helyről nincs fogalmam, s bárhogyan
Erőlködöm, e ruháról nem tudok.
Hol voltam éjjel? Ki ne nevessetek,
Mert életemre mondom, azt hiszem,
Hogy ez úri hölgy lányom, Cordelia.
- CORDELIA Ó, az vagyok, az vagyok!
- LEAR Könnyed nem nedves-e?
Valóban az. Kérlek, ne sírj.
Ha van számomra mérged, megiszom.
Tudom, te nem szeretsz. Testvéreid
Amint emlékszem, megbántottak engem.
Neked lehet, nekik nem volt okuk.
- CORDELIA Ó, semmi, semmi ok nincs!
- LEAR Frankhonban vagyok?
- KENT Saját országodban, sir.
- LEAR Ne csaljatok meg.
- ORVOS Vigasztalódjál, drága hölgy: a düh
Rohamja, mint látod, gyógyítva van;
De még veszélyes az elveszett időt

Előtte fejtegetni. Vidd be őt most,
S ne bántsuk, míg jobban lecsillapul.

CORDELIA Méltóztatik, felséged?

LEAR Ó, legyen
Türelmetek velem, Kérlek, felejts
S bocsáss meg: én agg és bohó vagyok.

Lear, Cordelia, orvos, kísérők el

NEMES Igazolódik a hír, hogy Cornwallt megölték?

KENT Kétségtelen.

NEMES Ki vezérli most hadát helyette?

KENT Mint híre jár, Gloster fattyú fia.

NEMES Mondják, Edgar, a számüzött fiú,
Kent gróffal Némethonba ment.

KENT A hír
Bizonytalan. Most már ideje lesz
Körülnéznünk. Az ország serege
Gyorsan közeledik.

NEMES A hadi döntés
Gyaníthatón sok vérbe fog kerülni.
Élj boldogul.
EI

KENT Most céloom és pályám itt véget ér,
Jól, rosszul, mint rá e harc sorsa mér.
EI

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. SZÍN

*A brit hadak tábora Dover mellett
Edmund, Regan, tisztek, katonák s egyebek jönnek zászlókkal, dobszó mellett*

EDMUND *(egy tiszthez)*
Menj, tudd meg a hercegtől, megmaradt-e
Legutóbbi szándékánál, s valami
Nem jött-e közbe, ami terveit
Másítaná; mert változékony ő
S folyvást tűnődik. Menj, hozd meg nekem
Szilárd akaratát.

Tiszt el

REGAN Néném emberét
Aligha baj nem érte.

EDMUND Az meglehet, asszonyom!

REGAN Most, édes lord, tudod,
Mi jó szándékom van veled, s azért
Nyiltan beszélj, de aztán szólj valót: nem
Szereted nénémet?

EDMUND Tisztos vonzalommal.

REGAN De nem törél-e bátyám tilosába?

EDMUND Ebben csalódom.

REGAN És mégis gyanúm van,
Hogy frígyesülve s legbensőbb viszonyal
Vagy kötve hozzá, és övé egészen.

EDMUND Becsúletemre, nem! asszonyom.

REGAN Soha
Sem szenvedhettem őt, ne légy vele,
Kérlek, bizalmas.

EDMUND Ó, ne félts.
Ő, s férje, a herceg.

Alban, Goneril s katonák jönnek

GONERIL *(félre)*
Inkább csatát veszítsek, semhogy Edmund
S én őmiatta elveszítsük egymást.

ALBAN Kedves hugom, légy üdvöz. Híre van, sir,
Hogy a király többekkel, akiket
Felbolygatott kormányunk szigora,
Lányához ment. Hol nem lehettem
Becsületes, ott hős nem voltam soha.
Ez úgy bennünket annyiban érdekel,
Hogy Frankhon országunkba tört, de nem
Hogy a királyt segíti, s másokat,
Kiket, félek, méltó és súlyos ok készít
Ellenszegűlni.

EDMUND Nagylelkűn beszélsz, sir.

REGAN Mi jó ki ebből?

GONERIL Egyesült erővel
Keressétek föl ellenségeket;
E házi és külön bajt nem lehet
Most szóba hozni.

ALBAN Végezzünk tehát,
A had fejeivel mittevők legyünk.

EDMUND Követni foglak sátorodba tüstént.

REGAN Velünk jössz, néne?

GONERIL Nem.

REGAN Kérlek, jere:
Nagyon úgy illenék.

GONERIL *(félre)*
Ohó! tudom
Rejtvényedet.
Fennhangon
Megyek.

Edgar jó áruhában.

EDGAR Ha ily szegénnyel valaha
Beszélt nagyságod, hallgasson meg egy szót.

ALBAN Megyek mindjárt. Beszélj.

Edmund, Goneril, Regan, tiszttek, katonák, kísérek el

EDGAR Előbb, mint ütközetre
Mennél, tekintsd meg ezt a levelet.
Ha győzöl, adass jelt harsonával annak,
Ki ezt hozá. Nyomorúnak látszom is bár,
Állíthatok ki bajnokot, ki azt
Kivíjja, ami vád ott írva van.
Ha balsors érne, úgysis vége lesz
Világi dolgaidnak, s megszűnik
Minden fondorkodás. Most jó szerencsét.

ALBAN Várj, míg a levelet elolvasom.

EDGAR Szoros
Tilalmam van. Ha majd ideje lesz,
Hivass fel a bajhírnök által, én
Itt termek ismét. *(El)*

ALBAN Járj boldogúl hát; én ez íratot
Elolvasom.

Edmund visszajő

EDMUND Szemünk előtt az ellenség: hadaid
Vond össze. Itt van seregök s hadi
Erejök jegyzéke, a legpontosabb
Kikémlés szerint. Most rajtad a sor
Sietni.

ALBAN Majd a vésszel szembenézünk.
El

EDMUND Szerelmet esküvém mindkét nővérenek.
Úgy gyűlölik egymást, mint kigyót a megmárt.
Melyik legyen nőm? Egy, vagy mind a kettő,
Vagy egy sem? Nem lesz boldog egyik is,
Ha mindkettő megél. Az özvegyet
Elvenni annyi, mint elkeseírti
S örüllté tenni nénjét, Gonerilt;
S bajos lesz boldogúlni terveimmel,
Míg férje él. Tekintélyét azonban
Használok e csatában, mely megesvén,
Találjon módot ő, ki örömet
Szabadulna férjétől, miként lehet
Minél előbb eltenni láb alól.

Az irgalom, mit Alban a király és
 Cordelia iránt kíván mutatni -
 Hatalmunkban levén, a harc után -
 Megérni nem fogják bocsánatát.
 Itt gyors cselekvést kíván helyzetem,
 Okoskodással meg nem védhetem.
EI

2. SZÍN

*Tér a két tábor közt
 Zaj hallik. Dobszóval és zászlóval Lear, Cordelia s hadaik általmennek a színen
 Edgar és Gloster jönnek*

EDGAR Jer, apó, pihenj meg itt e fa alatt,
 S imádkozzál, hogy győzzön a jog.
 Ha visszatérhetek, tán hozhatok neked
 Egy kis vigasztalást.

GLOSTER Istenek áldjanak meg.

*Edgar el
 Riadó, visszavonulás. Edgar visszajő*

EDGAR Ei innen, öreg! Menjünk, add kezedet!
 Lear vesztett: ő és lánya fogva vannak.
 Add a kezed, jerünk.

GLOSTER Ne tovább, uram,
 Rothadni itt is jó hely van.

EDGAR Hogyan?
 Megint rossz gondolat bánt? Embereknek
 Kell túrni a jövőst, mint elmenést:
 A fő dolog, hogy elszántak legyünk.

GLOSTER Az is való.

Mindketten el

3. SZÍN

A brit tábor Dover mellett

*Edmund jó diadalmasan, dobszóval és zászlókkal;
Lear, Cordelia mint foglyok; tiszték, katonák stb.*

- EDMUND Vigyétek; néhány tiszt menjen velök,
S jó őrizetben tartsa, míg azoknak
Magas tetszését meg nem tudjuk, akik
Majd ítélnék felettük.
- CORDELIA Nem vagyunk
Az elsők, akik legjobb akarat
Mellett a legrosszabbat értük el.
Én még dacolnék a balsors dacával:
Érted, megtört király, levert vagyok;
Megnézzük e nénéket, e lányokat?
- LEAR Nem, nem, nem; menjünk a fogságba: ott
Fogunk mi, mint kalitban a madár,
Dalolni ketten. Áldásom ha kéred,
Letérdelek s kérem bocsánatod!
Igy élünk majd, dallunk, imádkozunk,
És agg regéket mondunk, nevetünk
Az arany lepkéken, s mint mulatkozik
A kócos nép az udvar hírein,
És közbeszólunk, hogy ki nyer, ki vesz,
Ki van benn, vagy künn, és oly rejteményes
Arcot veszünk fel, mintha kémei volnánk
Az isteneknek. Börtönünkben így
Kivárjuk a viszálykodó nagyok
Fondor világát, mely árad s apad
A hold szerint.
- EDMUND Vigyétek őket el.
- LEAR Ily áldozatra, ó, Cordeliám,
Még isteneink is tömjént gyújtanak.
Hát bírlak ismét? Aki el akar
Választni minket, hozzon üszköt égből,
S úgy pörköljön ki, rókákként. Töröld meg
Szemeidet. A süly rágjon le rólok
Minden húst és bőrt. Éhen vesszenek
Előbb, mint minket megrikassanak. Jer.

Lear, Cordelia őrizet alatt el

EDMUND Kapitány jer, s hallgass rám: Vedd ez írást.
Írást ad neki
 Menj, kísérd őket a börtönbe. Én
 Egy fokkal már fölebb emeltelek,
 Ha úgy teszesz, mint itt vagy útasítva,
 Magas szerencse vár rád. S megjegyezd:
 Amily idő jár, olyan az ember is,
 A lágyszívűség a kardhoz nem illik.
 Nagy megbízásod nem tűr közbeszólást;
 Vagy mondd, hogy megteszed, vagy más uton
 Kisérts szerencsét.

KAPITÁNY Megteszem, mylord.

EDMUND Láss hozzá, és örvendj, ha kész a munka.
 Jól érts meg: tüstént! S járj el benne úgy,
 Mint itt leírtam.

KAPITÁNY Én nem húzhatok
 Kordélyt, sem pörkölt zab nem kenyerem:
 Mire férfi képes, én is megteszem.
EI

Harsonaszó. Alban, Goneril, Regan, tisztek, kíséret jönnek

ALBAN Uram, te eznap hősleg harcolál,
 S szerencse járt veled; mind foglyaiddá
 Lettek, kik e nap harcában nekünk
 Ellent állottak. Most add őket át,
 Hogy aszerint bánhassunk el velök,
 Ahogy biztonságunk és érdemük
 Kivánni fogja.

EDMUND Azt vélem, uram,
 Hogy jó lesz a tehetetlen, agg királyt
 Órség alatt fogságba küldeni.
 Kora és inkább még címe nagy varázst rejt
 Pártjára vonni a köznép szívét,
 S bérelett dsidáik visszatűzni ránk,
 Kik most vezetjük őket. A királynét
 Hasonló okból elküldém vele.
 De holnap, vagy tán később, készen állnak,
 Hol törvénszéket tartasz, megjelenni.
 Most vér, veríték van rajtunk, barát
 Barátját veszté, s a legjobb csatára
 Átkot mond első hévben, aki súlyát

- Érezte. A király s Cordelia
Ügye alkalmasabb időt kíván.
- ALBAN Bocsánatoddal, sir, én e csatában
Jobbágnak, nem testvérnek tartalak.
- REGAN Azaz, miként mi feljogosítjuk őt.
Ugy vélem: illőbb volna előbb megkérdened
Tetszésünket, mint ily fennen beszélni.
Ő hadseregünk vezette, képviselt
Személyünkben és méltóságainkban
Hatalmazottunk lévén, merheti
Magát testvérednek nevezni.
- GONERIL Ne oly hévvel, őt jobban emeli
Saját erénye, mint magasztalásod.
- REGAN És mégis legméltóbban jelenik meg
Jogainkban, felruházva általunk.
- GONERIL Az is csak úgy, ha nőül venne tán.
- REGAN A gúnyolódók gyakran jószok is.
- GONERIL Hahó, hahó! A szem, mely azt neked
Beszélte, kancsalít.
- REGAN Nem jól vagyok,
Különben, lady, igaz mérgelem szerint
Felelnék meg neked. Fogadd, vezér,
Hadunkat, foglyainkat, s örökünket,
S rendelkez róluk s rólam. A vár tiéd.
A világ legyen tanúm, hogy férjem- és urammá
Emeltek.
- GONERIL Azt hiszed, hogy bírhatod?
- ALBAN Nem tetszésedtől függ azt helybehagyni.
- EDMUND Sem a tiedtől, lord.
- ALBAN Félvér fickó! igen.
- REGAN *(Edmundhoz)*
Üttess dobot s hirdesd ki címemet
Tied gyanánt.
- ALBAN Megállj! egy szóra, Edmund!
Letartóztatlak országárulásért,
Gonerilre mutat
S ez arany kigyót veled.

Reganhoz

Mi illeti

Igényed, szép hugom, betiltom azt
Nőm érdekében, aki kéz alatt
E lorddal esküdött meg, s én, ura,
Ellenzem a kihirdetést. Ha kedved
Van házasodni, vess reám szemet:
Mylady már eligérkezett.

GONERIL

Ez közbejáték.

ALBAN

Fegyverkezett vagy, Gloster: harsonáztass.
Ha senki sem jó rád bizonyítani
A sok világos, undok hitszegést,
Itt zálogom.
Kesztyűt dob

Ki fogom mutatni szíveden,
Előbb, mint étket ízlelnék, hogy az vagy,
Aminek most itt hirdettelek.

REGAN

Rosszul vagyok.

GONERIL

(félre)

Ha nem volnál rosszúl,
Nem bíznám többé méregben soha.

EDMUND

(kesztyűt vet)

Itt ellenzálogom. Ki árulónak
Mond, bárki a világon, gaz, hazug.
A harsona zengjen. Aki jőni mer,
Az ellen, ellened, vagy bárki ellen
Megállom a harcot becsületem-
S hűségemért.

ALBAN

Hírnök, hejh ide!

EDMUND

Hírnök, hírnök!

ALBAN

Most saját erődben
Bizzál csupán, mert hadad, amiként
Nevemben volt fogadva, úgy nevemben
El van bocsátva.

REGAN

Ó, bajom növekszik.

ALBAN

Nem jól van. El, vigyétek sátoromba.
Regant elvezetik
Hírnök jó

Bajhírnök, jöjj. Zendítsd a harsonát.
Kiáltsd ki ezt.

TISZT Fúdd, harsonás!
Harsonaszó

HÍRNÖK *(olvas)*
»Ha valaki a seregben, kinek tisztsége vagy rangja van, be akarja bizonyítani Edmund, állítólag glosteri gróf ellen, hogy az több rendbeli hitszegést követett el, jelenjék meg a harmadik harsonaszóra. Ő kész magát védeni.«

EDMUND Fúdd!

Első harsonaszó

HÍRNÖK Még egyszer!

Második harsonaszó

HÍRNÖK Még egyszer!

Harmadik harsonaszó

Harsonaszó felel künn

Edgar jő fegyveresen, előtte harsonás

ALBAN Kérdezd meg szándokát, mért jelenik meg
A harsonaszóra?

HÍRNÖK Mondd, ki vagy?
Mi neved? Mi rangod? És mért válaszolsz
E felhívásra?

EDGAR Tudd: nevem elveszett,
A rágalom fenéje és foga
Marták le rólam azt. De nemes vagyok, mint
Ellenfelem, kivel megvinni jöttem.

ALBAN Ki hát az ellenfél?

EDGAR Ki felel itt Edmund glosteri gróf nevében?

EDMUND Maga. Mi mondani valód van neki?

EDGAR Ránts kardot, hogyha tán nemes szivet
Sért meg szavam,
Elégtételt szolgáltatasson karod.
Ím, itt az enyém. Nézd meg: e kiváltság
Becsület, eskü s rang után jutott rám.
S kimondom itt, bár ifju és erős
S hatalmas vagy, s bár kardod győzedelmes,

Szerencséd ragyog s bátor a szived,
 Hogy áruló vagy, hűtlen isteneid,
 Bátyád s apád iránt, s fondorkodó
 Ezen magas hercegnek élte ellen.
 S fejed tetejétől a silány porig,
 Melyet lábad tapod -
 Varangyosbéka-mérgű áruló vagy.
 Ha ezt tagadni mernéd, e kor, e kard
 És szellememnek legjobb ereje
 Szivedre sújtják e szót, hogy: hazudsz!

EDMUND Jogom szerint neved kén' kérdenem.
 De minthogy külsőd szép és daliás,
 S beszéded is neveltséget mutat,
 Mit bátran s könnyen elhalasztanom
 Lehetne a lovagtörvény szerint -
 Én megvetem, s fejedhez visszavágom
 Az árulást, s szivedre halmozom fel
 A pokol-hazudta szót, mely elsuhant
 Mellettem és alighogy sérthetett,
 Melynek most kardom tüstént útát ad,
 Hol mindörökre kell feküdnie.
 Zendüljön harsonátok.

ALBAN Ó, mentsétek meg!

Zaj. Vínak, Edmund elesik

GONERIL Gloster! ez csel, ármány.
 Harcjog szerint nem tartozál kiállni
 Az ismeretlen ellenségnek. Te nem vagy
 Legyőzve, nem; megcsalva és kijátszva.

ALBAN Te fogd be szádat, asszony, vagy ezen
 Papírral fojtom azt be. Ide nézz,
 Te rosszabb, mint az szóval mondható:
 Olvasd itt bűnödöt. Ne tépd el, asszony,
 Úgy látom, ismered.
A levelet Edmundnak adja

GONERIL Ha ismerem!
 Enyém a jog; ki bírálhat meg engem?
EI

ALBAN *(Edmundhoz)*
 Ó, szörny! isméred ezt az iratot?

EDMUND Ne kérdd, ha ismerem-e?

- ALBAN Magán kívül van, menjetek nyomába,
Egy tiszthez
Vigyázzatok rá.
- Tiszt el*
- EDMUND Mivel vádoltok, tettem többet annál,
Ó, sokkal többet: az idő majd fényre hozza;
De vége, s úgy nekem is. Most szólj, ki vagy te,
Kinek e szerencse szolgált ellenem?
Ha nemes vagy, úgy megbocsátok.
- EDGAR Legyünk egymáshoz irgalommal. Nem vagyok
Sílányabb vérű, mint te vagy. Ha jobb,
Úgy többet is vétettél ellenem.
Edgar vagyok s apádnak gyermeke.
Az ég igazságos, mert kéjeinkből
Csinál, bennünket ostorozni, eszközt:
A bűnös és setét hely, hol fogantál,
Szemeibe került.
- EDMUND Jól szólottál: való,
Megfordult a kerék, s én itt vagyok.
- ALBAN Járásod már fenségést mutatott.
Jer, hadd öleljelek: hasítsa szét
Szívem a fájdalom, ha valaha
Apád s téged gyűlöltelek.
- EDGAR Tudom,
Nemes herceg.
- ALBAN Hol rejtezel? Hogyan
Tudád meg apád balesetét?
- EDGAR Ápolván őt, mylord. Halld röviden
Történetét, s bár megszakadna szívem,
Mire elmondom. - A véritéletet
Hogy elkerüljem, mely sarkamba volt
(Az édes élet - ó, hogy minden órán
Inkább viseljük a haláli kint,
Mint meghaljunk egyszerre), én bolondnak
Tevém magam, rongyokba burkolóztam,
S oly képet ölték, hogy még a kutyák is
Felzendültek rám. Így találkozáink
Én és atyám, vérző gyűrűivel,
Melyekből elveszett a drágakő.
Kalauza lettem; őt vezetve és

Koldúlva érte, megmentettem a
Kétségbeeséstől. És, ó, balgaság!
Fel nem fődém magam, csak most, alig
Fél óra előtt, midőn fegyverkezetten,
Nem biztos még, de bízván a sikerben,
Áldását kértem, elmondván neki
Kezdettil végig bujdoklásomat.
De fáradt szíve - az összeütközést
M megbírni gyenge - két vég szenvedély,
Öröm s bú közt mosolygva megszakadt.

EDMUND Ezen beszéded meghatott, s talán még
Jót szülhet. Ámde szólj; mert szemeidből
Látom, hogy még több mondanod való van.

ALBAN Ha még van, ami ennél sajnosabb,
Úgy el ne mondd, mert ezt hallván, egész
Lényem bomlásnak indult.

EDGAR Úgy látszik talán
Annak, ki búval nem barátokozék,
Hogy ez legfőbb; de még más is van, ami
A soknál több s érintkezik
A végletekkel.
Hogy hangosan sirék, egy férfi jött,
Ki látva engem ínséges koromban
Kerülte útált társaságomat.
De megtudván, ki az, ki oly sokat tűrt,
Nyakamba fűzte izmos karjait
S feljajdult, mintha a menny boltozatját
Akarta volna megrepeszteni.
Aztán atyámhoz fordult, s Lear s maga
Felől a legsiralmasabb mesét
Beszélte el, milyet csak valaha
Fül hallhatott. Mi közt a fájdalom
Erőt vón rajta s életidegei
Ernyedni kezdtek. S már a harsona
Másodszer zengvén, őt eszméltelen
Hagyám el ott.

ALBAN De ki volt az?

EDGAR Kent, uram,
A számüzött Kent, aki álruhában
Kísérte a rá fölbőszült királyt,
Szolgálatot tőn, mely a rabhoz is
Alighogy illenék.

Egy nemes jó sietve, véres késsel

NEMES Segítség, ó, segítség!
EDGAR Miképp segítsünk?
ALBAN Ember! mit jelent ez?
EDGAR Véres kés?
NEMES Forrón párolog, hisz épp a
Hölgy szivéből jött. Meghalt...
ALBAN Meg? Ki? Szólj!
NEMES Nőd, uram, nőd, ki megmérgezte hűgát
És azt be is vallá.
EDMUND Mindkettejökkel
Jegyben valék, és most egy pillanatban
Kelünk mindhárman össze.
ALBAN Élve, halva
Hozzátok őket. Az ég ítélete
Megreszkettet; de szájalmat nem indít.

*Nemes el
Kent jó*

EDGAR Itt jó Kent, sir.
ALBAN Ó, ő az. Az idő
Nem enged bókolnunk, mint megkivánná
Az udvariasság.
KENT Örök jó éjet mondani
Jövök király uramnak; nincsen itt?
ALBAN Nagy dolgokat felejténk. Mondd meg, Edmund,
Hol a király s hol van Cordelia?
Goneril s Regan testét hozzák
Kent, látod ezt?
KENT Ah, hogy történhetett ez?
EDMUND Edmund mégis szeretve volt. Egyik
Érttem megmérgezé a másikat,
Aztán megölte önmagát.
ALBAN Valóban.
Födjétek el arcaikat.

- LEAR Kelj innen, kérlek.
- ALBAN Ez Kent, hű barátod.
- LEAR Pusztulás érjen, gyilkos árulók ti!
Megmenthetém! s örökre oda van.
Cordelia, Cordelia, várj egy kicsit. Hah!
Mit mondasz? Mindig nyájas volt szava,
Szelíd és halk - nőben dicső dolog.
Megöltem a szolgát, ki felkötött.
- TISZT Uraim, valóban azt tevő.
- LEAR Hát nem tevém-e, fickó?
Volt oly idő, hogy éles pallosomtól
Megszöktek volna mind. Most agg vagyok
S a szenvedések megtörtek. Ki vagy te?
Szemem nem legjobb. Megmondom legitt.
- KENT Ha szerencse kettővel dicsekedhetik,
Kiket szeretett s gyűlölt, az egyikét
Itt láthatod.
- LEAR Mily tompák e szemek.
Nem Kent vagy-e te?
- KENT Az, szolgád, Kent. De hol van
Cajus cseléded?
- LEAR Az, mondhatom neked,
Derék fiú; nem vár, ha ütni kell.
Meghalt és rothad.
- KENT Nem, nem, jó uram:
Az én vagyok.
- LEAR Mindjárt meglátom.
- KENT Az,
Ki a legelső megbomlás után
Kisérte gyászos léptedet. -
- LEAR Hozott
A jó szerencse.
- KENT Az vagyok bizony,
Senki más. Itt örömtelen, sötét,
Halálos minden. Idősebb lányaid
Magok kárhoztaták el magokat
S kétségbeesetten haltak el.

- LEAR Úgy hiszem.
- ALBAN Nem tudja, mit beszél. - Hiú dolog
Magunkat ismertetnünk.
- EDGAR Mind hiába.
- Egy tiszt jó*
- TISZT Edmund meghalt, mylord.
- ALBAN Az itt most csekélység.
Most halljátok meg szándokom, nemes
Urak s barátim. Ami enyhet hozhatunk
Ily nagy csapásra, megkisértjük. Ami
Magunkat illet, élte fogytaig
Az agg fölség kezébe adjuk át
Teljes hatalmunk. -
Edgarhoz és Kenthez
Minden jogotokba
Ezennel visszahelyzünk titeket,
Oly ráadással, mit hűségetek
Bőven megérdemelt. Izlelni fogják
Erényök díjait minden jó barátink,
És bűnök kelyhét ellenségeink.
Nézzétek, ó, nézzétek!
- LEAR S az én szegény kis
Bolondomat megfojtották. Nincs, ó, nincs
Már benne élet. Miért kéne élnie
Patkánynak, ebnek, lónak, ha neked
Lélekzeted nincs? Ó, nem fogsz te többé
Eljöni, nem, soha, soha, soha!
Gomboljatok ki, kérlek. - Köszönöm.
Látjátok ezt? Nézzétek őt. Nézzétek ajkait,
Ide nézzetek, ide nézzetek!
Meghal
- EDGAR Szédül! - Mylord, mylord!
- KENT Szakadj meg, szív,
Kérlek, szakadj meg!
- EDGAR Nézz fel ránk, uram!
- KENT Ne gyötörd lelkét. Hagyd, menjen, Nem barátja,
Ki e konok világnak kánpadán
Tovább is nyújtóztatja.

